

Identifying Mental Patterns of Cultural Policy-Making Based on Network Governance Using the Q Method (Case Study: Islamic Student Organizations)

Omid Tahernezhad¹

Shahla Sohrabi²

Gholamreza Salimi³

Abbasali Ghaiyoomi⁴

1. Ph.D Student Department of Cultural Policy, NT.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.
omid.tahernezhad@iau.ac.ir

2. Associate Professor Department of Public Administration, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran (Corresponding author).
modiran77@gmail.com

3. Assistant Professor Department of Strategic Management, Faculty of Strategic Management, National Defense university, Tehran, Iran.
gh.salimi82@gmail.com

4. Associate Professor Department of Cultural and Media management, SR.C., Islamic Azad University, Tehran, Iran.
ghaiyoomi@iau.ac.ir

Abstract

The art of network governance is to create synergy in adopting policies that creatively manage the diversity of patterns. In the upstream documents and policies issued by the Islamic Republic of Iran system, such as the third and twenty-sixth principles of the Constitution, paragraphs (a) and (b) of "General Land Planning Policies," paragraph six of Article One of the general policies of the system for the scientific and research growth and development of the country, parts of the general policies of the system in the section of social participation, and the document on the Islamization of universities, emphasis has been placed on strengthening the collective spirit, popular participation, and paying attention to group activities. In this regard, Islamic student organizations are one of the most important university institutions that can provide a platform for social and effective participation of academics. The purpose of this research is to identify the mental patterns of members of Islamic student organizations regarding cultural policy-making based on network governance. This research is applied and developmental in terms of purpose. The research methodology is qualitative-quantitative, or mixed, and uses both interpretive and positivist paradigms. The strategy chosen in this research is a case study to deeply and comprehensively analyze the desired dimensions, and ultimately uses both inductive and deductive reasoning logic. Therefore, using theoretical literature and semi-structured interviews, 51 Q samples were sorted by 16 active members of Islamic student organizations who were selected through purposive sampling from the statistical population of teachers and members of Islamic organizations. The collected data from the Q table were analyzed using SPSS 26 software for exploratory factor analysis. A total of six mental models of policy-making were discovered from data analysis: "identity-based, basic culture-based," "dialogue-based and facilitative," "education-based and structured," "value-based, transformational," "motivational-based incentive," and "trust-based participation," which together account for 65.98 percent of the total variance.

Keywords: Cultural policy-making, Islamic organizations, network governance, mental models, Q method.

Extended Abstract

Purpose

Cultural policies for the implementation of governance networks in academic environments as a platform for the formation of students' collective thought and identity have always faced many challenges. Many laws, circulars, and bylaws in the Islamic Republic of Iran are directly related to the cooperation, collaboration, and strengthening of various organizations and populations, of which Islamic organizations are also a part. The important point of these policies is the lack of synergistic views, networks, and decision-making at different levels of the university, which can result in unhealthy competition between organizations and ultimately neutralize the efforts of university cultural activists. In recent years, private networks have been proposed as a new model for all kinds of policies, including cultural policies, in order to increase cooperation between different groups and actors. But the main issue is that understanding the mental patterns of the activists of Islamic organizations in relation to cultural policy-making may turn into the design of ineffective and contradictory policies. Paying attention to the members of the organizations can be for more efficient cultural designs both at the macro level (community) and at the micro level, which both respects the independence of the organizations and strengthens interaction and the activity of the networks. The principal purpose of this study is therefore to identify the mental patterns of active members of Islamic student organizations regarding cultural policy-making based on network governance. To this end, the paper pursues three questions: what are the mental patterns of active members of Islamic student organizations regarding cultural policy-making; how can these patterns inform the design of effective and synergistic cultural policies; and what policy recommendations emerge from the identified patterns to strengthen network governance in university cultural environments?

Design/methodology/approach

The present research is an applied and developmental study. The research methodology is based on qualitative data and is ultimately concluded with quantitative data obtained from the normal distribution of Q cards. The paradigm governing the research implementation process is the interpretive paradigm in the first phase and positivism in the second phase of the research; therefore, it is a qualitative-quantitative or mixed-methods research. The research attempts to finally present "mental patterns of members of Islamic student organizations regarding cultural policymaking based on network governance" with inductive logic from the inference of the participants' subjective and interpretive data. The selected strategy is a case study in order to deeply and comprehensively analyze the desired dimensions and ultimately uses the logic of inductive reasoning. The statistical population of the research includes 16 secretaries and active members of Islamic student organizations from all over the country, who were selected purposefully and using the snowball method. The discussion forum was conducted to extract Q items from various sources including theoretical literature and semi-structured interviews with experts, relevant stakeholders, and policy implementers. After evaluating and summarizing the discourse space, 51 Q samples (Q cards and Q categories) were finally selected from 834 statements after obtaining the opinions of the experts. The Q cards were then provided to the participants to sort them in the Q table based on their personal opinions and mindsets. After sorting, the collected data were entered into SPSS 26 software. Finally, by applying Q factor analysis, different patterns were identified and categorized.

Findings

The mental model of cultural policy-making in order to realize network governance from the perspective of active members of Islamic student organizations includes six patterns:

- Identity-based policy-making of basic culture: This model places special emphasis on the collective identity of the organization and cultural diversity based on the conditions of the surrounding environment. This mentality emphasizes the independence of student organizations as spontaneous cultural actors and considers policy-making to require attention to ethnic, geographical, cultural, and social diversity.
- Dialogue-based and facilitation-oriented policy-making: This model emphasizes the importance of paying attention to creating a discursive space among organizations and making facilitating decisions in order to realize network governance. The focus on setting up a house of dialogue and respecting the independence of organizations indicates a participatory attitude that is one of the axes of network governance.
- Education-based and structured policy-making: This model emphasizes education, transparent structures, and efficient hierarchies as the foundations of network governance. Policies should be adopted that are governed by the approach of "teamwork training and organizational rules," "empowerment of organizational members," and "ethical, belief, and cultural training."
- Transformational value-oriented policymaking: This model considers the structure and core of network governance to be focused on "human power" that is based on relationships grounded in "collective values" and "organizational ethics." Emphasis on strengthening fraternal relations and taking a role model from popular cooperation during the Holy Defense era indicates an attitude based on social capital, knowledge management, and collective identity.
- Motivational incentive-oriented policymaking: According to this model, in order to realize network governance, it is necessary for policymakers to pay special attention to the incentive system of individuals to participate in the organization based on "effective incentives" and "institutional facilitation."
- Trust-based participatory policymaking: This model considers the main structure of network governance to be based on three pillars: "definition of common goals" as a driver of inter-organizational cooperation; "attention to mutual trust" as the cornerstone of networking; and "organizational layering" as decentralized county and provincial structures to facilitate interactions.

According to the factor arrays of all six discovered patterns, the components of high importance from the perspective of active members of Islamic student organizations include: "attention to the identity and independence of Islamic organizations," "intersubjective understanding and creating a common language," "need to teach teamwork, belief, and cultural culture," "attention to human resources," "creating motivation with a targeted incentive system," and "defining common goals among Islamic organizations." The components of low importance include: "macro-national relations," "feeling the need for group conflict resolution structures," "the influence of policy-making institutions at the macro and national levels," "extreme participation and totalitarianism of organizations," "informal relations between trustees and organizations," and "the role of cultural taste."

Research limitations/implications

As a qualitative-quantitative study based on Q methodology, the research relies on the subjective perceptions and mental patterns of 16 secretaries and active members of Islamic student organizations, which limits the generalizability of findings to all

student organizations across the country. The purposive and snowball sampling method, while appropriate for Q methodology, may introduce selection bias and may not fully capture the diversity of perspectives within Islamic student organizations. Additionally, the focus on Islamic student organizations means the findings may not be directly transferable to other types of student organizations or cultural policy contexts. Accordingly, it is suggested that future research complement the present findings with larger-scale quantitative surveys to validate the identified patterns across a broader population, expand the sample to include other types of student organizations and cultural actors, and conduct comparative studies examining similar dynamics in other university contexts or countries.

Practical implications

Based on the discovered patterns, the study offers practical implications for cultural policymakers, university administrators, and student organization leaders. It is suggested that policymakers formulate a charter of independence for organizations, defining the minimum intervention of supervisory institutions in the internal affairs of organizations. Organizations should be granted direct access to university equipment, facilities, and space without the need for complex administrative procedures and repeated approvals. Documenting and sharing successful experiences of organizations are also among the issues that should be considered for policymaking. Additionally, adopting policies to launch dialogue-oriented platforms such as discussion houses and free-thinking chairs are other key suggestions. Policymakers should develop targeted incentive systems to motivate participation, establish common goals among Islamic organizations to foster cooperation, and create transparent structures that respect organizational independence while facilitating inter-organizational collaboration.

Social implications

The study reframes cultural policy-making in academic environments not merely as a top-down regulatory exercise but as a dynamic process shaped by the mental patterns and collective identities of student actors. For society, the findings highlight the importance of recognizing student organizations as spontaneous cultural actors whose independence and diversity should be respected in policy design. By revealing six distinct mental patterns among active members of Islamic student organizations, the research underscores the need for policies that are sensitive to the plurality of perspectives within the student community. At the level of overall policy, the central recommendation is to move from a top-down, directive approach to cultural policy toward a network-based, participatory approach that leverages dialogue, trust, shared values, and institutional facilitation. This understanding can inform the design of cultural governance structures that strengthen the synergy, cooperation, and networking of Islamic student organizations while respecting their autonomy.

Originality/value

The novelty of the paper lies in offering one of the first systematic applications of Q methodology to identify the mental patterns of active members of Islamic student organizations regarding cultural policy-making based on network governance. In contrast to prior domestic studies, which have addressed cultural policy in general terms or through purely top-down frameworks, this research provides an empirical mapping of subjective perspectives grounded in the lived experiences and interpretive frameworks of student organization members. The identification of six distinct patterns—identity-based, dialogue-based, education-based, value-based, incentive-based, and trust-based—offers a nuanced understanding of the diversity

of perspectives within Islamic student organizations. Its value accrues to cultural policymakers, university administrators, student organization leaders, and researchers interested in understanding the cognitive foundations of cultural policy preferences and in designing governance frameworks that strengthen synergies and networks among student organizations.

Keywords: Cultural policy-making, network governance, Islamic student organizations, Q methodology, mental patterns, university cultural environment, participatory governance.

E-ISSN: 2345-2552 / Center for Strategic Research / Macro and Strategic Policies Macro and Strategic Policies
Macro and Strategic Policies Macro and Strategic Policies is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Use your device to scan
and read the article online

Citation: Sohrabi, Shahla & et al. (2026). Identifying Mental Patterns of Cultural Policy-Making Based on Network Governance Using the Q Method (Case Study: Islamic Student Organizations). Macro and Strategic Policies Macro and Strategic Policies, 14(53), e241963.
doi: 10.30507/jmsp.2026.545335.2841

شناسایی الگوهای ذهنی سیاست‌گذاری فرهنگی مبتنی بر حکمرانی شبکه‌ای به روش کیو (مورد مطالعه: تشکلهای اسلامی دانشجویی)

امید طاهرنژاد^۱ شهلا سهرابی^۲ غلامرضا سلیمی^۳ عباسعلی قیومی^۴

۱. دانشجوی دکتری گروه سیاست‌گذاری فرهنگی، واحد تهران شمال، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
omid.tahernezhad@iau.ac.ir

۲. دانشیار گروه مدیریت دولتی، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران (نویسنده مسئول).
modiran77@gmail.com

۳. استادیار گروه مدیریت راهبردی، دانشکده مدیریت راهبردی، دانشگاه عالی دفاع ملی، تهران، ایران.
gh.salimi82@gmail.com

۴. دانشیار گروه مدیریت فرهنگی و مدیریت رسانه، واحد علوم و تحقیقات، دانشگاه آزاد اسلامی، تهران، ایران.
ghaiyoomi@iau.ac.ir

چکیده

هنر حکمرانی شبکه‌ای خلق هم‌افزایی، در اتخاذ سیاست‌هایی است که مدیریت خلاقانه تنوع الگوها را برعهده بگیرد. در اسناد بالادستی و سیاست‌های ابلاغی نظام جمهوری اسلامی ایران مانند اصول سوم و بیست‌وششم قانون اساسی، بند الف و ب «سیاست‌های کلی آمایش سرزمین» بند ششم از ماده یک سیاست‌های کلی نظام برای رشد و توسعه علمی و تحقیقاتی کشور، بخش‌هایی از سیاست‌های کلی نظام در بخش مشارکت اجتماعی و سند اسلامی‌شدن دانشگاه‌ها بر تقویت روح جمعی، مشارکت مردمی و توجه به فعالیت‌های گروهی تأکید شده است. در این راستا تشکلهای اسلامی دانشجویان یکی از مهم‌ترین نهادهای دانشگاهی است که می‌تواند بستر مشارکت اجتماعی و موثر دانشگاهیان را فراهم آورد. هدف از انجام این پژوهش شناسایی الگوهای ذهنی اعضای تشکلهای اسلامی دانشجویان پیرامون سیاست‌گذاری فرهنگی مبتنی بر حکمرانی شبکه‌ای است. این پژوهش بر اساس هدف، کاربردی و توسعه‌ای است. روش‌شناسی پژوهش کیفی - کمی یا آمیخته است و از هر دو الگواره تفسیرگرایی و اثبات‌گرایی بهره می‌برد. راهبرد انتخاب شده در این پژوهش مطالعه موردی است تا به صورت عمیق و همه‌جانبه ابعاد موردنظر، مورد واکاوی قرار گیرد و در نهایت هم از منطق استدلال استقرایی و هم قیاسی بهره می‌برد؛ بنابراین با استفاده از ادبیات نظری و مصاحبه‌های نیمه‌ساختاریافته ۵۱ نمونه کیو توسط ۱۶ نفر از اعضای فعال تشکلهای اسلامی دانشجویان که به صورت نمونه‌گیری هدفمند از جامعه آماری دبیران و اعضای تشکلهای اسلامی انتخاب شدند، مرتب‌سازی شد. داده‌های جمع‌آوری شده حاصل از جدول کیو با استفاده از نرم‌افزار SPSS 26 تحلیل عاملی اکتشافی شدند. درمجموع شش الگوی ذهنی سیاست‌گذاری «هویت‌محور فرهنگ پایه»، «گفتگو محور و تسهیل‌گرا»، «آموزش‌محور و ساختارمند»، «ارزش‌محور تحول‌گرا»، «مشوق محور انگیزه‌ساز» و «مشارکت‌محور اعتمادبنیان» از تحلیل داده‌ها کشف شد که درمجموع ۶۵،۹۸ درصد واریانس کل را تشکیل می‌دهند.

کلیدواژه‌ها: سیاست‌گذاری فرهنگی، تشکلهای اسلامی، حکمرانی شبکه‌ای، الگوهای ذهنی، روش کیو.

شاپای الکترونیک: ۲۳۴۵-۲۵۵۲ / پژوهشکده تحقیقات راهبردی / فصلنامه سیاست‌های راهبردی و کلان

مسئولیت مقاله از نظر محتوای علمی و نظرهای مطرح شده در متن آن، به عهده نویسندگان و یا نویسنده مسئول مقاله است و مورد تأیید / عدم تأیید صاحب امتیاز نشریه سیاست‌های راهبردی و کلان نیست.

سهرابی، شهلا و دیگران (۱۴۰۵). شناسایی الگوهای ذهنی سیاست‌گذاری فرهنگی مبتنی بر حکمرانی شبکه‌ای به روش کیو (مورد مطالعه: تشکلهای اسلامی دانشجویی). سیاست‌های راهبردی و کلان، ۱۴(۵۳)، e241963
doi: 10.30507/jmsp.2026.545335.2841

مقدمه

سیاست‌گذاری فرهنگی برای تحقق حکمرانی شبکه‌ای در محیط‌های دانشگاهی به‌عنوان بستری برای شکل‌گیری اندیشه و هویت جمعی دانشجویان، همواره با چالش‌های متعددی روبه‌رو بوده است. قوانین، بخشنامه‌ها و آیین‌نامه‌های متعددی در جمهوری اسلامی ایران به‌صورت مستقیم و غیرمستقیم بر تعاون، همکاری، تأسیس و تقویت تشکلهای و جمعیت‌های مختلف که تشکلهای دانشجویی نیز بخشی از آنها هستند تأکید دارد. در بند پانزدهم از اصل سوم قانونی اساسی مبنی بر «توسعه و تحکیم برادری اسلامی و تعاون عمومی بین همه مردم» و حمایت از احزاب، جمعیت‌ها و انجمن‌های سیاسی و اسلامی و در اصل بیست‌وششم قانون اساسی، فعالیت‌های تشکیلاتی دانشجویان مورد حمایت و تأکید نظام است (فتحی و کوهی اصفهانی، ۱۳۹۷).

همچنین، بند ششم از ماده یک سیاست‌های کلی نظام برای رشد و توسعه علمی و تحقیقاتی کشور در بخش آموزش عالی و مراکز تحقیقاتی نیز بر استفاده از مشارکت‌های مردمی را که تجلی آن در دانشگاه‌های ظهور تشکلهای و نهادهای مختلف دانشجویی است تأکید دارد. اوج سیاست‌گذاری پیرامون فعالیت‌های گروهی و اجتماعی طی ده بند در سیاست‌های کلی نظام در بخش مشارکت اجتماعی اشاره شده است و علاوه بر آن به‌صورت اختصاصی تصویب آیین‌نامه تشکلهای اسلامی دانشگاهیان طی جلسه ۴۸۸ شورای عالی انقلاب فرهنگی و انواع دستورالعمل‌هایی برای تشکیل بسیج دانشجویی، تشکلهای سیاسی، کانون‌های فرهنگی و معرفتی و نهادهای مهارتی، همه نشان از توجه ویژه سیاست‌گذاران کشور در عرصه دانشگاه و خصوصاً تشکلهای دانشجویی است. نکته مهم و مغفول این سیاست‌گذاری‌ها عدم نگاه هم‌افزا، شبکه‌ای و تعاملی به تشکلهای مختلف در سطح دانشگاه است که می‌تواند در درازمدت به رقابت‌های ناسالم بین تشکلهای بینجامد و سرانجام تلاش‌های فعالان فرهنگی دانشگاه را در جهت خنثی‌سازی یکدیگر قرار دهد.

سیاستمداران و ذی‌نفعان اجتماعی، از دهه ۱۹۷۰ مشارکت گروه‌های بیشتری را در سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری مطرح کردند و بر روی اصلاح بخش عمومی جهت به‌کارگیری حکمرانی شبکه‌ای از اوایل دهه ۲۰۰۰ متمرکز شدند (Meuleman, 2008)؛ بنابراین می‌توان گفت در سال‌های اخیر، رویکرد حکمرانی شبکه‌ای به‌عنوان الگویی نوین برای انواع سیاست‌گذاری ازجمله سیاست‌گذاری فرهنگی مطرح شده

است؛ اما مسئله اصلی این است که فقدان درک جامع از الگوهای ذهنی فعالان تشکلهای اسلامی نسبت به سیاست‌گذاری فرهنگی، ممکن است منجر به طراحی سیاست‌های ناکارآمد و متناقض گردد. توجه به عقاید اعضای تشکلهای می‌تواند مبنایی برای طراحی سیاست‌های فرهنگی کارآمدتر هم در سطح کلان (جامعه) و هم در سطح خرد (تشکلهای دانشجویی و محیط‌های دانشگاهی) باشد که هم به استقلال تشکلهای احترام بگذارد و هم انسجام و فعالیت شبکه‌ای را تقویت کند.

اندیشمندان در حوزه فرهنگ به دو دسته عمده تقسیم می‌شوند: یک دسته با استناد به سیال بودن فرهنگ و جوشش آن از درون افراد و جامعه، قائل هستند، فرهنگ هدایت‌پذیر، قابل برنامه‌ریزی و سیاست‌پذیر نیست. دسته دیگر از اندیشمندان فرهنگی، اتفاقاً بر هدایت‌پذیری فرهنگ تأکید دارند و سیاست‌گذاری فرهنگی و برنامه‌ریزی فرهنگی را امری ضروری و اجتناب‌ناپذیر می‌دانند؛ البته در عصر کنونی که حداقل تأثیرگذاری رسانه بر فرهنگ ملل مختلف بسیار مشهود و عینی است، جایی برای شک و تردید باقی نمی‌گذارد که باید برای فرهنگ سیاست‌گذاری کرد و برنامه‌ریزی نمود تا تغییر و تحول آن در جهت ارزش‌ها و هنجارهای جامعه کنترل کرد (بنیانیان، ۱۳۸۶، صص. ۱۱۲-۱۱۳). جوامع فرهنگ‌های مختلف دارند که ریشه در تاریخ، جغرافیا و اقلیم دارد و هر فرهنگی ویژگی‌ها و خصلت‌های خاص خودش را دارد. خصلت‌های فرهنگی در هر جامعه‌ای شامل نقاط قوت و نقاط ضعف است. باید سیاست‌گذاری کرد تا نقاط قوت تقویت شوند و نقاط ضعف برطرف گردند. یکی از نقاط ضعف در فرهنگ ملی ایرانیان، کار جمعی و گروهی هست.

«کار جمعی جزو خصال ملی ما نیست. شما به ورزش‌های ما هم که نگاه کنید و مقایسه کنید با ورزش‌هایی که متعلق به اروپایی‌هاست، می‌بینید همین جور است. ورزش ملی ما که کشتی است، یک ورزش انفرادی است. حتی ورزش باستانی ما هم که یک ورزش دسته‌جمعی است، هرکسی برای خودش ورزش می‌کند. می‌دانید وقتی که توی گود زورخانه می‌روند، کار دسته‌جمعی انجام نمی‌گیرد؛ با هم یک حرکاتی را انجام می‌دهند، هرکسی ورزش خودش را انجام می‌دهد؛ مثل فوتبال یا والیبال نیست که کار این، مکمل کار آن باشد؛ لذا کار، کار جمعی نیست. این یک نقص ملی است در ما؛ این را باید درست کرد» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار وزیر علوم و استادان دانشگاه تهران، ۱۳۸۸/۱۱/۱۳).

سیاست‌گذاری عمومی شامل مجموعه اقدامات و تصمیم‌هایی می‌شود که جامعه را تحت تأثیر قرار می‌دهد (Dye, 2005). با سیاست‌گذاری عمومی مناسب و به تبع آن سیاست‌گذاری فرهنگی صحیح به عنوان زیرشاخه‌ای از سیاست‌گذاری عمومی و پیگیری اجرای آن می‌توان کار جمعی که یکی از مقدمات حکمرانی شبکه‌ای است را تقویت نمود.

مشارکت افراد و گروه‌های مختلف در اداره امور جامعه از جمله ارکان مهم توسعه سیاسی و از مؤلفه‌های مهم حکمرانی است (عبدالحمیدسقا و طاهری، ۱۴۰۳) و مشارکت سیاسی مردم در امور یکی از پایه‌های توسعه سیاسی است (احمدیان و اسلامی، ۱۳۹۳)؛ بنابراین، حکمرانی شبکه‌ای را می‌توان به عنوان مدیریت شبکه‌های پیچیده، متشکل از بازیگران مختلف از دولت ملی، منطقه‌ای و محلی، از گروه‌های سیاسی و از گروه‌های اجتماعی (فشار، فعالیت و گروه‌های ذی‌نفع، نهادهای اجتماعی، سازمان‌های خصوصی و تجاری) تعریف کرد (سهرابی و دیگران، ۱۴۰۳ الف). میزان کیفیت حکمرانی شبکه‌ای در مسئولیت دولت برای مدیریت مقررات عمومی است و چگونگی انتقال قدرت از دولت به نهادهای غیردولتی (خصوصی) در کیفیت تأثیرگذار است (Bremer, 2016; Conner, 2016). سیاست‌گذاری‌های جدید حاصل از مدیریت عمومی جدید و پیشرفت‌های اخیر در مدیریت شبکه، موجب افزایش اهمیت نقش افراد غیردولتی در فرایند حکمرانی نوین شده است (باراکت و دیگران، ۱۴۰۰). حکمرانی شبکه‌ای مجموعه‌ای از راهبردهای آگاهانه، تلاش‌های مجدانه و اقدامات اقتضایی گروه‌های ذی‌نفوذ درون شبکه‌های حکمرانی است (جلالی خان‌آبادی و دیگران، ۱۳۹۹). از جمله ویژگی‌های حکمرانی شبکه‌ای حمایت از همکاری و اقدام جمعی، افزایش مشارکت، ادغام منابع مختلف، همکاری میان ذی‌نفعان مختلف و حمایت از آنان است (Pittman & Armitage, 2017). از سوی دیگر، فرایند تحقق اهداف انقلاب اسلامی شامل پنج مرحله انقلاب اسلامی، نظام اسلامی، دولت اسلامی، جامعه اسلامی و درنهایت تمدن نوین اسلامی است که هم‌اکنون انقلاب اسلامی، از دو مرحله اول عبور کرده و در مرحله سوم تحقق اهداف یعنی تشکیل دولت اسلامی قرار دارد. دولت نه به معنای هیئت وزیران؛ بلکه شامل مجموعه کارگزاران حکومت؛ یعنی همه مردم است. تشکیل دولت اسلامی در جهت پیاده‌سازی عملی حکومت اسلامی و تحقق اهداف آن، ضرورت دارد (رضایی، ۱۴۰۳)، و از این جهت توجه به سیاست‌گذاری فرهنگی برای حکمرانی شبکه‌ای به عنوان ابزاری برای عملیاتی‌سازی حکومت اسلامی، با استفاده از مشارکت

جمعی گروه‌های مختلف اجتماعی، خصوصاً تشکلهای دانشجویی اهمیت خاص خواهد داشت.

تشکل وسیله‌ای است برای بهتر انجام دادن مسئولیت‌ها و وسیله‌ای برای خودسازی (بهشتی، ۱۳۹۶). تشکل به عنوان بستر مهم کار جمعی و تشکیلاتی کارهای مختلف فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و عام‌المنفعه را انجام می‌دهند «کار تشکیلاتی» مبتنی بر حروف این عبارت، مرجعی برای «کمک و مساعدت در امور (ک)»، «آرمان مشترک بین اعضا و ارتباطات و اتصالات درونی و بیرونی (ا)»، «روحیه بالا و متعالی (ر)»، «تمرکز و تلاش مجدانه (ت)»، «شایستگی و شناخت دُرست (ش)»، «کار دُرست کردن و دُرست کار کردن (ک)»، «یگانگی و یکپارچگی میان اعضا (ی)»، «لیاقت در مسئولیت‌پذیری (ل)»، «اعتماد، امتداد، استقامت، استمرار و آمادگی جمعی (ا)»، «تشخص گروهی یا هویت جمعی (ت)» و «یاوران صدیق و مکمل یکدیگر (ی)» است. اضافه شدن کار جمعی به روحیه دانشجویی، ترکیبی می‌سازد که می‌تواند بسیاری از مسائل کشور را حل کند.

«در همه جای دنیا، دانشجویان یکی از قشرهای پیشرو هستند؛ علت هم واضح است. روح نآلوده جوان، هنگامی که با ذهن و فکر روشن ناشی از تحصیل و با دید بصیر و آگاه همراه می‌شود، ترکیب خیلی ممتاز و فاخری به وجود می‌آورد. آن ترکیب، همان دانشجو است. به همین خاطر است که دانشجویان همیشه از قشرهای پیشتانند. در مملکت ما هم همین‌طور بوده است» (فضلی اصانلو، ۱۳۹۲، ص. ۱۲۵).

دانشجویان همواره به عنوان یک نیروی اجتماعی فعال در تحولات سیاسی - اجتماعی جوامع تأثیرگذار بوده و همچنین به عنوان یک قشر منتقد در قالب جنبش دانشجویی و تشکل اسلامی بر تصمیم‌گیری‌های سیاسی و روند سیاست‌های جامعه در جهت اصلاح یا تغییر مؤثر بوده‌اند (قاسمی سیانی و دیگران، ۱۴۰۰).

«دانشجو تصمیم‌ساز است ... شما وقتی که یک آرمانی را دنبال می‌کنید، می‌گویید، تکرار می‌کنید و به جد پای آن می‌ایستید، این یک گفتمان در جامعه ایجاد می‌کند، این موجب تصمیم‌سازی می‌شود؛ زید تصمیم‌گیر در فلان مرکز تصمیم‌گیری مدیریت کشوری، وقتی که یک چیزی به عنوان یک گفتمان درآمد، مجبور می‌شود دنبال بکند» (بیانات مقام معظم رهبری در دیدار جمعی از دانشجویان، ۱۳۹۴/۰۴/۲۰).

زمانی که دانشجو در یک تشکل با دیگران ارتباط برقرار می‌کند، فرایند رشد وی

بهتر اتفاق می‌افتد (Dunkel & et al., 2014). دور‌کیم تشکلهای مختلف در جوامع نوین و امروزی را امری ضروری می‌داند (Hosseini, 2005). محیط دانشگاه سه سازوکار را برای کنشگری جنبش دانشجویی و اعضای تشکلهای دانشجویی ایجاد می‌کند. اول، جنبش‌ها ممکن است از اعتراض‌ها برای تأثیرگذاری بر روند گسترش از طریق اختلال استفاده کنند. دوم، آنها می‌توانند از ارتباط و حضور در احزاب و دیوان‌سالاری برای هدایت خواسته‌های خود و تأثیرگذاری بر مصادیق تصمیم‌گیری استفاده کنند. درنهایت، جنبش‌ها همچنین ممکن است سعی کنند افکار عمومی را برای تأثیرگذاری بر دامنه سیاست از طریق بسیج امکانات و سایر اشکال نفوذ شکل دهند (Sofia & at el., 2023). دانشجو و تشکل دانشجویی به‌عنوان یکی از گروه‌های ذی‌نفع اجتماعی قدرت تأثیر در تصمیم‌سازی‌ها و سیاست‌گذاری‌های مختلف دارد؛ بنابراین یکی از مواردی که با سیاست‌گذاری فرهنگی برای تحقق حکمرانی شبکه‌ای ارتباط مستقیم دارد، شناخت ذهنیت دانشجویانی است که در تشکلهای اسلامی گرد هم آمده‌اند و به‌کار تشکیلاتی و جمعی مشغول‌اند. با وجود تأکیدات فراوان مبتنی بر قوانین و مقررات و همچنین سندهای سیاستی و تأکید بر فعالیت‌های جمعی تشکلهای دانشجویی، رویکرد معمول در سیاست‌گذاری فرهنگی در حوزه دانشگاه‌ها، عمدتاً مبتنی بر منطق «بالا به پایین» و تمرکز بر تنظیم آیین‌نامه‌ها و دستورالعمل‌های متمرکز و یکنواخت بوده است و می‌توان ادعا کرد این رویکرد، با آنکه درصدد تقویت و ارتقای فعالیت‌های تشکیلاتی و شبکه‌ای است، کمتر به بازشناسی و اشراف به کنشگران گروه‌های دانشجویی و تحلیل الگوهای ذهنی ایشان و تفسیر آن‌ها می‌پردازد. از منظر رویکرد تحلیل گفتمانی، عدم توجه به «چهارچوب‌های معناساز»^۱ و «نظریه‌های ضمنی»^۲ فعالان تشکیلاتی، می‌تواند باعث شکاف در اهداف سیاستی نگاشته‌شده و نحوه اجرای آن شود (Yanow, 2000, pp. 10-12)؛ بنابراین، مسئله اصلی نه‌تنها فقدان نگاه مبتنی بر حکمرانی شبکه‌ای به تشکلهای، بلکه فقدان درک صحیح و نظام‌مند از الگوهای ذهنی اعضای تشکلهای اسلامی نسبت به مفاهیم سیاست‌گذاری فرهنگی، حکمرانی شبکه‌ای و کار تشکیلاتی است. این خلأ موجود در حیطه شناختی، منجر به اتخاذ سیاست‌هایی را منجر می‌شود که اگرچه در ظاهر منسجم و یکپارچه هستند؛ اما به‌دلیل عدم درک منطق کنشگران دانشجویی، ممکن است با مقاومت، تفسیرهای نادرست یا اجرای

1. Frames

2. Implicit Theories

ظاهری و رفع تکلیفی مواجه شوند و درنهایت اثربخشی و هم‌افزایی لازم را محقق سازند و ابتر بمانند؛ بنابراین پرسش اصلی پژوهش این است که «الگوهای ذهنی اعضای تشکل‌های اسلامی دانشجویان پیرامون سیاست‌گذاری فرهنگی مبتنی بر حکمرانی شبکه‌ای چیست؟» و به تبع پرسش اصلی پرسش‌های فرعی «الگوهای سیاست‌گذاری فرهنگی در حکمرانی شبکه‌ای از منظر اعضای تشکل‌های اسلامی دانشجویان چه ویژگی‌هایی دارد؟» و «مؤلفه‌های دارای بالاترین اهمیت و پایین‌ترین اهمیت در این الگوها کدام‌اند؟» قابل طرح است.

۱. پیشینه پژوهش

پژوهش‌های متعددی پیرامون حکمرانی شبکه‌ای انجام شده است که به برخی از آن‌ها در جدول ۱ اشاره شده است.

جدول (۱): برخی از مطالعات انجام‌شده

صاحب‌نظر	سال	نتایج
طاهرزاد و همکاران	۱۴۰۴	نتایج نشان داد الگوی حکمرانی شبکه‌ای از منظر مقام معظم رهبری دارای ۵ بُعد اصلی شامل «مقدمات و زمینه شکل‌گیری حکمرانی شبکه‌ای»، «مراحل و فرایند حکمرانی شبکه‌ای»، «سطوح حکمرانی شبکه‌ای»، «ساختارهای حکمرانی شبکه‌ای» و «عوامل تقویت و تثبیت حکمرانی شبکه‌ای» است.
عین‌القضاتی و همکاران	۱۴۰۱	نتایج پژوهش شامل دو الگوی تشخیص و تعیین افت جنبش دانشجویی و توسعه جنبش دانشجویی است. در الگوی تشخیص سه مقوله اصلی علل ضعف جنبش و در الگوی توسعه جنبش دانشجویی پنج مقوله اصلی شامل ماهیت‌های تقویت‌کننده، پدیده‌های محوری، راهبردها و پیامدها وجود دارد.
قاسمی سیانی و همکاران	۱۴۰۰	نتایج نشان داد که تغییر گفتمان حاکم بر مجامع دانشجویی از آرمان‌گرایی به واقع‌گرایی و محاسبه‌گری و از رادیکالیسم به محافظه‌کاری و همچنین سرخوردگی از فعالیت‌های پیشین جنبش‌های دانشجویی در حمایت از جریان‌ات سیاسی بدون دست‌یافتن به نتیجه‌ای، ملموس باعث رکود فعالیت‌های دانشجویی ایران در سال‌های دهه ۱۳۹۰ شده است.
شریف‌زاده و همکاران	۱۳۹۹	مهم‌ترین مؤلفه‌های الگوی کشف شده در این پژوهش ایجاد ساختار شبکه‌ای واسطه‌ای، جلب مشارکت‌بخش خصوصی، بخش

صاحب‌نظر	سال	نتایج
		علمی و شهروندان آگاه، مدیریت یکپارچه، چرخش اطلاعات میان نهادها و همچنین نقش حمایتی دولت است.
جواهری و همکاران	۱۳۹۹	سیاست‌گذاری فرهنگی آن‌چنان تحت‌تأثیر مرجعیت خارج از حوزه فرهنگ قرار گرفته که نمی‌تواند متغیرهای فرهنگی و عوامل عینی را رصد و وضع موجود جامعه را برآورد کند.
کریم میان و همکاران	۱۳۹۸	بر اساس یافته‌های این پژوهش، کدهای امنیت سایبری، فناوری اطلاعات و ارتباطات، مشارکت شهروندان در شبکه، سودآوری شبکه، پاسخ‌گویی و چهارچوب ساختاری شبکه، درگیری و تعامل سازنده میان اعضای شبکه، شرایط فناورانه حاکم بر شبکه و منابع انسانی دارای دانش و مهارت استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات و چشم‌انداز توسعه شبکه، بین ابعاد ۲۱ گانه توسعه حکمرانی شبکه‌ای بیشترین ضریب اهمیت را به‌دست آوردند.
عالی خانی و همکاران	۱۳۹۷	نتایج حاصل از این پژوهش نشان می‌دهد تعهد و عامل اشتراک‌گذاری اطلاعات بیشترین تأثیر مستقیم را بر حکمرانی شبکه دارد.
طهماسبی بلوک‌آباد و همکاران	۱۳۹۵	نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل داده‌ها و اجرای این تحقیق حکایت از شش مقوله زیر دارد: پیامدی، راهبردی، محوری، محیطی، واسطه‌ای، علی یا زمینه‌ساز است.
باراکت و همکاران	۱۴۰۰	حکمرانی شبکه‌ای از طریق اصول سازماندهی اجتماعی یا جمعی حاصل می‌شود که در آن عامل پیوند وجوه میان‌فردی مانند اعتماد، روابط متقابل و سود متقابل هست.

مرور پیشینه پژوهش نشان می‌دهد دو رویکرد در مطالعات مرتبط وجود دارد: گروهی از مطالعات قبلی معطوف به تحلیل ساختاری - نهادی حکمرانی شبکه‌ای و مؤلفه‌های مرتبط با آن است. مانند اعتماد، هماهنگی، مشارکت ذی‌نفعان، چهارچوب‌های فناورانه و... . گروه دیگر به توصیف وضعیت کنونی و آسیب‌شناسی سیاست‌های فرهنگی موجود و فعالیت‌های تشکیلاتی می‌پردازد. بدین‌شرح شکاف قابل‌تأملی در پیوند این دو حوزه و از طرفی توجه به سطح خرد مشاهده می‌شود. در یک بررسی کلی، پیشینه موجود غالباً حکمرانی شبکه‌ای و سیاست‌گذاری فرهنگی را به‌مثابه «پدیده‌های عینی» و از زاویه دید سیاست‌گذار یا ناظر بیرونی بررسی و

واکاوی کرده است، نه به‌عنوان «امری تفسیری» که در تعاملات کنشگران دانشجویی و در فضای کار گروهی ساخته و بازآفرینش می‌شود (Hajer & Wagenaar, 2003). این نقطه مغفول، باعث می‌شود تا درک درستی از «چرایی» و «چگونگی» عملکرد یا عدم عملکرد شبکه‌های دانشجویی و نهادهای دانشجویی در افراد مرتبط (تشکل‌ها، متولیان، اهالی دانشگاه) به‌وجود نیاید. پژوهش حاضر با تمرکز بر الگوهای ذهنی اعضای تشکل‌های اسلامی و استفاده از روش تحقیق کیو، درصدد پُر کردن این شکاف و خلأ موجود و ارائه چهارچوبی تحلیلی است که از سطح توصیف ساختاری فراتر رفته و به سطح تحلیل گفتمان و ذهنیت کنشگران ورود نماید؛ بنابراین، نوآوری این پژوهش توجه به نقش تشکل‌های اسلامی دانشجویی در خصوص مقوله سیاست‌گذاری فرهنگی در حکمرانی شبکه‌ای است؛ دستیابی به تمدن اسلامی به‌عنوان آرمان اصلی انقلاب و چشم‌انداز نظام جمهوری اسلامی ایران است که شامل پنج گام حیاتی و اساسی؛ انقلاب اسلامی، نظام اسلامی، دولت اسلامی، جامعه اسلامی و درنهایت تمدن اسلامی است که در حال حاضر در مرحله سوم از این مراحل یعنی دولت اسلامی قرار داریم و ضرورت تشکیل دولت اسلامی داشتن حکمرانی شبکه‌ای و شبکه‌سازی گروه‌های مختلف از جمله تشکل‌های دانشجویی است؛ اینکه حلقه پایانی مورد توجه سیاست‌گذاران فرهنگی، چه چیزی را برای تحقق همکاری بیشتر به خود و در نتیجه محقق شدن حکمرانی شبکه‌ای می‌دانند از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. از دیگر نظر وجه نوآوری پژوهش حاضر استفاده از روش‌شناسی کیو در شناسایی الگوهای سیاست‌گذاری فرهنگی برای حکمرانی شبکه‌ای است، روشی که در مطالعات پیشین انجام‌شده، برای پژوهش‌های فرهنگی و دانشجویی به کار گرفته نشده است.

۲. چهارچوب نظری

۲-۱. سیاست‌گذاری و سیاست‌گذاری فرهنگی

اگر «تصمیم‌گیری» را به‌عنوان یکی از اجزا و پایه‌های بسیار مهم علم «سیاست‌گذاری» بدانیم، اولین سابقه تاریخی متقن و مکتوب در این حوزه به بیش از هزار و چهارصد سال قبل برمی‌گردد. زمانی که سپاه اسلام در جنگ احد دچار شکست شد، خداوند پس از بیان ضعف‌های جنگ احد خطاب به پیامبر (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) فرمود^۱: «از

۱. سوره آل عمران / آیه ۱۵۹

تقصیر آنان درگذر و برایشان طلب آموزش کن و برای تصمیم‌گیری‌های آینده از آنان مشورت بگیر. سپس هنگامی که تصمیم گرفتی، به خدا توکل کن و آن را عملی ساز.» ازجمله موارد دیگر می‌توان به سوره‌های اعراف / آیه ۴، توبه / آیه ۲۸، حجرات / آیات ۶ و ۷ نیز اشاره کرد (قرائتی، ۱۳۹۶، ص. ۱۴۳). بسامد دخالت دولت در حوزه فرهنگ بسیار گسترده بوده و بدین‌منظور با طیف گسترده‌ای از گروه‌ها و افراد در هر دو بخش خصوصی و عمومی سروکار دارد (Gray & Hugoson, 2004). سیاست‌گذاری به معنای مداخلات هدفمند، آگاهانه و سنجیده انسانی در فرایندها بوده و سیاست‌گذاری فرهنگی، کوشش آگاهانه، سنجیده و سازمان‌یافته دولت برای ایجاد تغییر در وضع موجود و دستیابی به اهداف مطلوب در حوزه‌های مختلف فرهنگی است (رضایی و دیگران، ۱۳۹۸). «سیاست فرهنگی شامل اصول مکتوب و غیرمکتوب است که برنامه‌ریزان برای ایجاد تغییر در وضع موجود و دستیابی به اهداف مطلوب در حوزه‌های مختلف فرهنگی تدوین می‌کنند و مدیران به اجرا درمی‌آورند» (صالحی امیری و دیگران، ۱۳۹۴، ص. ۱۵۹)؛ البته شرایط محیطی مانند: عوامل سیاسی، اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی و نوع نقش‌آفرینان در اجرای سیاست‌ها تأثیرگذارند (مظاهری کلهرودی و دیگران، ۱۴۰۳). حکمرانی شبکه‌ای مبتنی بر هماهنگی و مشارکت غیرسلسله‌مراتبی است و این امر بدون توجه به اقتضائات فرهنگی، سیاسی، اجتماعی و اقتصادی محقق نخواهد شد (Qudrat-I Elahi, 2009). درمجموع پژوهشگران تعریف «فرایند تعیین تدابیر، اقدامات و راهبردهای خرد و کلان و وظایف گروه‌های مختلف دولتی و غیردولتی، برای آرایش و پیرایش تمام ابعاد فرهنگ، به‌منظور حصول به رشد فردی و گروهی آحاد مردم و دستیابی به فرهنگ ملی بالنده و بسط عدالت فرهنگی را سیاست‌گذاری فرهنگی گویند». را برای تعریف «سیاست‌گذاری فرهنگی» پیشنهاد می‌دهند. همچنین «ردیف ۱» بند «الف» از «سیاست‌های کلی آمایش سرزمین»^۱ مبنی بر «تربیت انسان‌های سالم، با انگیزه، شاداب، متدین، وطن‌دوست، جمع‌گرا، نظم‌پذیر و قانون‌گرا» اشاره دارد که تأکید بر تربیت نیروی انسانی جمع‌گرا دارد و ظرفیت تشکلهای دانشجویی یکی از این بسترهای تربیتی برای این کار است. به‌منظور استفاده از تمام ظرفیتهای اجتماعی خصوصاً ظرفیت تشکلهای اسلامی دانشجویان می‌بایست سیاست‌هایی را اتخاذ کرد تا این تشکلهای در شبکه‌ای از همکاری‌های پیوسته و مستمر به حل مسائل و رفع

چالش‌های پیش‌روی جامعه بپردازند. جامعه کنونی جامعه همکاری‌های گسترده بر حول اهداف مشترک است. برای اینکه بتوان در جامعه همکاری‌ها را نهادینه کرد تا ظرفیت گروه‌های مختلف اجتماعی برای حل مسائل به‌کار گرفته شود، باید سیاست‌های فرهنگی مناسبی را اتخاذ کرد. اساساً حکمرانی و اداره جامعه بدون سیاست‌های هم‌افزا برای متشکل کردن گروه‌های مختلف اجتماعی و ذی‌نفع، حکمرانی ناقص و نابالغ است.

۲-۲. حکمرانی و حکمرانی شبکه‌ای

حکمرانی مقوله‌ای است که مواد اولیه و موضوع آن انسان است. حکمرانی را می‌توان از دو جهت بازشناخت. اول حکمرانی بر خود که مقدمه حکمرانی بر دیگران است و به معنای مشخص کردن نسبت بین ساختن و تأسیس خویشستن به شکل آزادانه و بیرون از انقیاد قدرت، می‌باشد و دوم حکمرانی بر دیگران که متوجه زیست جمعی و سیاسی انسان در جامعه است (فوکو، ۱۴۰۱). مفهوم حکمرانی می‌تواند به‌عنوان یک مدل کلی برای مقایسه نظام‌های سیاسی مورد استفاده قرار گیرد (سهرابی و دیگران، ۱۴۰۳. ب). اگر در یک تعریف خلاصه حکمرانی را شیوه اداره جامعه و رفع مسائل اجتماعی بدانیم، سابقه حکمرانی به تشکیلات اسلامی در همان آغاز ظهور اسلام بر می‌گردد. پیامبر اعظم (صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم) ده سال پس از بعثت از مکه به مدینه هجرت می‌کند و در بدو ورود به مدینه بنیان تشکیلات رسمی و اداری را می‌نهد و با ابزارهای دینی مانند عقد اخوت، اقدام به تنظیم رابطه‌ها و فاصله‌ها می‌کند تا اندک‌اندک دولت اسلامی قوت و قدرت خود را به‌دست آورد.

حکمرانی مفهوم جدیدی نیست و قدمت آن به‌اندازه عمر تمدن بشری است. به‌طورکلی فرض حکمرانی از زمانی پدید آمد که انسان‌ها آموختند چطور در جامعه از طریق فرایند تصمیم‌گیری و اجرای قوانین معین و خط‌مشی‌ها در جهت یک زندگی هماهنگ و منظم در یک محیط خاص به حیات خود ادامه دهند (هیل و هیوپ، ۱۳۹۷). توصیه به تنظیم دولتی امور و اهمیت دولت مرکزی، با تأسیس نخستین دولت‌شهر در جزیره‌العرب آغاز شد که در پی آن، تا قرن نهم میلادی حدود ۱۵۰۰ شهر با ویژگی‌ها و بر اساس الگوی آن شهر دولتی که مرکز اولین دولت اسلامی بود، به‌وجود آمد. شکل کلاسیک دیوان‌سالاری اسلامی بیش از هزار سال در نقاط مختلف سرزمین‌های اسلامی تجربه شد. این تجربه موفق مبتنی بر نهاد خلافت و امامت و سلطنت و در یک مورد بر اساس جمهوری بود (شهیدی پاک، ۱۳۹۲).

حکمرانی به فرایندی گفته می‌شود که جوامع اقدام به تصمیم‌گیری در مسائل مهم می‌کنند و افراد و وظایف آن‌ها را تعیین می‌کنند (Huther & Shah, 2010). در یک تعریف حکمرانی به معنای فرایندها و ساختارهایی هستند که افراد مختلف جامعه به‌وسیله آن‌ها به تقسیم قدرت، تصمیم‌گیری و تنظیم مقررات می‌پردازند (Folke & et al., 2005). حکمرانی زمانی به‌خوبی محقق می‌شود که با واسطه حلقه‌های میانی و به‌کارگیری گروه‌های اجتماعی و مشارکت آن‌ها انجام پذیرد (پیر و پیترز، ۱۴۰۳). این نوع حکمرانی نمونه‌ای از حکمرانی در تمدن نوین اسلامی است که با حفظ کارکردهای انسان مدرن نقش مهمی در توسعه و پیشرفت ایفا می‌کند (صالحی و دیگران، ۱۴۰۳). از همین‌رو در اسناد مختلف از سیاست‌های کلی نظام هم به مبحث مشارکت اجتماعی مردم در امور کشور اشاره شده است؛ به‌عنوان مثال «ردیف ۲» بند «ب» از «سیاست‌های کلی آمایش سرزمین»^۱ اشعار می‌دارد «تنظیم اثربخش رابطه دولت و مردم و افزایش سازمان یافته سهم مردم در امور کشور...». یا می‌توان به اصل پنجم از «اصول» نقشه مهندسی فرهنگی کشور^۲ که «تعاون و مشارکت مردمی» است اشاره نمود، آنجا که می‌گوید: «زمینه‌سازی و حمایت از مشارکت حداکثری مردم و نهادهای مردمی در فعالیتهای فرهنگی باید فراهم شود». این اصل به وظایف حاکمیت و تمام اجزای آن در راستای زمینه‌سازی فعالیت‌های تشکیلاتی اشاره دارد و خط‌مشی اساسی برای کار تشکیلاتی، کار شبکه‌ای و اعمال حکمرانی شبکه‌ای می‌باشد.

شبکه‌ها تنها شکل حکمرانی هستند که قادر به برخورد مناسب با مسائل پیچیده جوامع امروزی می‌باشند؛ مسائلی که با ساختارهای سلسله‌مراتبی و بوروکراسی‌های دولتی نمی‌توان به‌مواجهه با آنها پرداخت (Milward & Raab, 2002). حکمرانی شبکه‌ای را می‌توان به‌عنوان مدیریت شبکه‌های پیچیده، متشکل از بازیگران مختلف از دولت ملی، منطقه‌ای و محلی، از گروه‌های سیاسی و از گروه‌های اجتماعی (فشار، فعالیت و گروه‌های ذی‌نفع، نهادهای اجتماعی، سازمان‌های خصوصی و تجاری) تعریف کرد که در فرایند سیاسی جامعه مشارکت دارند (Meuleman, 2008). می‌توان گفت حکمرانی شبکه‌ای شکل مطلوب اداره جامعه است (Lester & Reckhow, 2013) و حکمرانی شبکه‌ای نتیجه تعاملات متقابل غیررسمی و قوانین رسمی است (Goldsmith, 2004). «رویکرد حکمرانی شبکه‌ای

۱. ابلاغ شده در ۲۱ آذر ماه سال ۱۳۹۰

۲. تصویب شده در ۱۵ اسفند ماه سال ۱۳۹۱

بر روابط افقی میان سازمان‌های حکومتی و غیرحکومتی تأکید دارد» (هانس کلاین و کوپنجن، ۱۳۹۹، ص. ۲۸). برخی از صاحب‌نظران بر این باورند که روند افزایش حکمرانی افقی، کشورها را به‌سوی جوامع شبکه‌ای با شاخصه‌های وابستگی متقابل و ارتباطات افقی سوق می‌دهد. در این میان پیشرفت سریع فناوری اطلاعات، فردگرایی و تخصصی‌شدن نیز به این روند سرعت می‌بخشد (Castells, 2011). ترکیب منابع و دانش بازیگران و ذی‌نفعان مختلف می‌تواند در اتخاذ راه‌حل‌های مناسب برای حل مسائل سیاستی کارگشا باشد (Frederickson, 2005). اگر سیاست‌گذاران به اهمیت و منافع حکمرانی شبکه‌ای توجه کنند و از طرفی ظرفیت گروه‌های مختلف اجتماعی برای مشارکت در حکمرانی را باور داشته باشند، می‌توانند شکل‌های مختلف دانشجویی را به‌عنوان موتور محرکه جامعه به سمت پیشرفت و تعالی، در شبکه‌ای از همکاری‌ها به‌کار بگیرند.

۲-۳. شکل‌های اسلامی دانشجویان

محیط پویا و آکنده از علم و دانش، ارتباطات اجتماعی میان نودانشجویان با دانشجویان ترم بالایی، تعامل متقابل استاد و دانشجو، انواع فعالیت‌های فوق‌برنامه فرهنگی، اجتماعی، سیاسی و علمی در کنار دروس رسمی، جامعه‌پذیری از همسالان با فرهنگ‌های مختلف و رشته‌های متنوع در دانشگاه، اجتماعی‌شدن در محیط دانشگاه، تعاملات غیررسمی مانند تبادل علمی دانشجویان با هم‌قرارهای دانشجویی خارج از کلاس، کارگروهی برای انجام تکالیف درسی و شرکت در همایش‌ها و کنفرانس‌ها، همه‌وهمه فضایی برای کنشگری فراهم می‌کند که هیچ نمونه دیگری برای آن نمی‌شود یافت.

«در همه‌جای دنیا، دانشجویان یکی از قشرهای پیشرو هستند؛ علت هم واضح است. روح نآلوده جوان، هنگامی که با ذهن و فکر روشن ناشی از تحصیل و با دید بصیر و آگاه همراه می‌شود، ترکیب خیلی ممتاز و فاخری به‌وجود می‌آورد. آن ترکیب، همان دانشجو است. به همین خاطر است که دانشجویان همیشه از قشرهای پیشتازند. در مملکت ما هم همین‌طور بوده است» (فضلی اصانلو، ۱۳۹۲، ص. ۱۲۵).

دانشجویان همواره به‌عنوان یک نیروی اجتماعی فعال در تحولات سیاسی - اجتماعی جوامع تأثیرگذار بوده و همچنین به‌عنوان یک قشر منتقد در قالب جنبش دانشجویی و شکل اسلامی بر تصمیم‌گیری‌های سیاسی و روند سیاست‌های جامعه و

دانشگاه در جهت اصلاح یا تغییر مؤثر بوده‌اند (قاسمی سیانی و دیگران، ۱۴۰۰). محیط دانشگاه سه سازوکار را برای کنشگری و جنبش دانشجویی ایجاد می‌کند. اول، جنبش‌ها ممکن است از اعتراض‌ها برای تأثیرگذاری بر روند گسترش از طریق اختلال استفاده کنند. دوم، آنها می‌توانند از ارتباط و حضور در احزاب و دیوان‌سالاری برای هدایت خواسته‌های خود و تأثیرگذاری بر مصادیق تصمیم‌گیری استفاده کنند. درنهایت، جنبش‌ها همچنین ممکن است سعی کنند افکار عمومی را برای تأثیرگذاری بر دامنه سیاست از طریق بسیج امکانات و سایر اشکال نفوذ شکل دهند (Sofia & at el., 2023). اهمیت تشکلهای دانشجویی آن چنان زیاد است که موضوع بسیاری از پژوهش‌ها، مقاله‌ها و کتاب‌ها قرار گرفته‌اند و اندیشمندان مطرحی به تحقیق پیرامون آن‌ها پرداخته‌اند (طاهرزاد، ۱۳۹۸الف). اساساً رشد و اثربخشی دانشجویان دغدغه‌مند و فعال، زمانی افزایش می‌یابد که دانشجوی در یک گروه یا تشکل حاضر شود و در ارتباط با دیگران اهداف مشخصی را دنبال کند. ارتباطات اجتماعی یکی از ویژگی‌های تشکلهای اسلامی است که منجر به افزایش یادگیری و تمرین مهارت‌های اجتماعی می‌شود. ارتباط دبیران تشکل‌ها با مسئولان دانشگاه‌ها باعث شناخته شدن هرچه بیشتر دانشجویها می‌شود. بر اساس مطالعات می‌توان گفت که در آمریکا و سایر کشورهای غربی، موضوع تشکلهای دانشجویی از اهمیت بسزایی برخوردار است؛ زیرا اندیشمندان فواید زیادی را بر آن متصور هستند (طهماسبی بلوک‌آباد و دیگران، ۱۳۹۵). تشکل یعنی شکل‌پذیری و در اصطلاح علم سیاست و اجتماعی به تجمع‌های متشکل از افراد (دانشجویان) و با عناوین خاص اطلاق می‌شود (بدرقه، ۱۳۸۵). تشکلهای اسلامی اصطلاحی است که به تشکلهای دانشجویی با رویکرد عمده سیاسی اطلاق می‌شود. در سطح کشور، معمولاً هر دانشگاه - اعم از دولتی و غیره - حداقل یک تشکل اسلامی دانشجویی دارد.

تشکل اسلامی جمعیتی مرکب از دانشجویان است که در جهت تحقق اهداف اسلامی و در حدود اساسنامه تشکل نسبت به انواع فعالیت سیاسی، فرهنگی و اجتماعی اقدام می‌کند (دارابی و دیگران، ۱۳۹۴؛ طاهرزاد، ۱۳۹۸ب). معمولاً نام‌های انجمن اسلامی دانشجویان؛ انجمن اسلامی دانشجویان مستقل، جنبش عدالت‌خواه دانشجویی، جبهه اسلامی دانشجویی، مجمع اسلامی دانشجویان؛ سازمان اسلامی دانشجویان؛ جمعیت اسلامی دانشجویان؛ جامعه اسلامی دانشجویان و دفتر تحکیم وحدت برای تشکلهای اسلامی سیاسی در دانشگاه‌ها استفاده می‌شود (طاهرزاد و بزرگواری، ۱۳۹۸). هم‌اکنون تشکلهای اسلامی دانشجویان به دو دسته

کلی تقسیم می‌شوند:

الف) تشکل‌های منفرد شامل کلیه تشکل‌های اسلامی که شبکه کشوری همکاری و هماهنگی ندارند و فقط در گستره دانشگاه محل تأسیس فعالیت می‌کنند؛
 ب) تشکل‌های اسلامی عضو اتحادیه‌های کشوری که شامل پنج اتحادیه: (۱) جامعه اسلامی دانشجویان؛ (۲) مجمع اسلامی دانشجویان؛ (۳) جنبش عدالت‌خواه دانشجویی؛ (۴) دفتر تحکیم وحدت و (۵) انجمن اسلامی دانشجویان مستقل می‌شود.
 اگر سیاست‌گذاری درست و به هنگامی در عرصه فرهنگی دانشگاه انجام شود، این تشکل‌ها قابلیت فعالیت در شبکه‌ای از همکاری را دارند تا توان و تأثیرگذاری آن‌ها بر حل مسائل کشور دوجندان شود. سیاست‌های مختلفی در کشور به کار جمعی دانشجویان اشاره کرده است که زمینه‌ساز مشارکت تشکل‌های دانشجویی در حل مسائل مختلف است. یکی از اصلی‌ترین سیاست‌های نگاشته شده در این زمینه، «اقدام ۴-۱۰» از سند اسلامی شدن دانشگاه‌ها^۱ هست که به «تقویت تشکل‌های دانشجویی به منظور مشارکت دانشجویان در فعالیت‌های دانشگاهی» تأکید می‌کند. این اقدام و سیاست به طور کاملاً مستقیم متوجه تشکل‌های دانشجویی است. در میان انواع تشکل‌های دانشجویی، تشکل‌های اسلامی دانشجویان یکی از مهم‌ترین نهادهای مردم‌سالار است که مطابق اقدام چهارم از راهبرد دهم در فصل پنجم سند می‌تواند بستر مشارکت اجتماعی دانشگاهیان باشد.

الگوهای مختلفی در سیاست‌گذاری فرهنگی وجود دارد که تلاش می‌کند حکمرانی شبکه‌ای را محقق کند، ولی سؤال اینجاست آیا کسانی که در میدان عمل، تعامل، همکاری و کار شبکه‌ای را انجام می‌دهند، الگویی خود قائل هستند یا خیر؟ اساساً تشکل‌های مختلف اسلامی در سطح دانشگاه، چه الگوی سیاستی را برای کار شبکه‌ای میان تشکل‌ها در ذهن دارند؟ بنابراین پژوهش حاضر بر آن است تا الگوی سیاست‌گذاری فرهنگی در حکمرانی شبکه‌ای را از منظر اعضای تشکل‌های اسلامی موردبررسی و واکاوی قرار دهد.

۳. روش پژوهش

این پژوهش بر اساس هدف، کاربردی و توسعه‌ای است. پژوهش توسعه‌ای به دنبال کشف و توسعه نظریه‌ها از طریق کشف ویژگی‌های عمومی و مشترک یا اصول کلی هست (سهرابی و طاهرنژاد، ۱۳۹۶). از آنجاکه نتایج حاصل از پژوهش حاضر در

اختیار تشکلهای مختلف و سازمانهای متولی آنها قرار خواهد گرفت، بنابراین می‌توان هدف آن را کاربردی نیز دانست. روش‌شناسی پژوهش بر پایه داده‌های کیفی استوار است و درنهایت با داده‌های کمی حاصل از توزیع نرمال کارتهای کیو به سرانجام می‌رسد.

معمولاً اندیشمندان و اساتید «روش کیو» را پیونددهنده روش‌های کیفی و کمی می‌دانند. هدف اصلی تکنیک کیو، آشکارسازی الگوهای مختلف اندیشه است و نه شمارش آماری تعداد افرادی که آن اندیشه‌ها را دارند (خوشگویان‌فرد، ۱۳۸۶). باتوجه‌به نوع پژوهش و روش‌شناسی در نظر گرفته‌شده، الگوواره حاکم بر روند اجرایی پژوهش، الگوواره تفسیرگرایی در فاز اول و اثبات‌گرایی در فاز دوم پژوهش است (طیبی و دیگران، ۱۴۰۰). یکی از مشخصه‌های اصلی پژوهش‌های تفسیری، وجود درک و شناخت بسیار قوی میان پژوهشگر و نمونه‌های پژوهش است که اساساً جزئی از تحقیق تفسیری محسوب می‌شوند (سهرابی و طاهرنژاد، ۱۳۹۶). بر اساس نوع‌شناسی ارائه شده، این پژوهش یک تحقیق کیفی - کمی یا آمیخته است و تلاش دارد تا سرانجام «الگوهای ذهنی اعضای تشکلهای اسلامی دانشجویان پیرامون سیاست‌گذاری فرهنگی مبتنی بر حکمرانی شبکه‌ای» را با منطق استقرایی از استنتاج داده‌های ذهنی و تفسیری مشارکت‌کنندگان ارائه دهد. راهبرد انتخاب‌شده در این پژوهش مطالعه موردی است تا به‌صورت عمیق و همه‌جانبه ابعاد موردنظر، مورد واکاوی قرار گیرد و درنهایت هم از منطق استدلال استقرایی بهره می‌برد. پژوهش با منطق استقرایی را پژوهش نظریه‌ساز نیز نامیده می‌شود (باتاچرجی، ۱۳۹۴). در منطق استقرایی پژوهشگر در ابتدا به بررسی منابع مورد تحلیل می‌پردازد. سپس بر اساس مفاهیم اصلی استخراج شده از این منابع، گروه‌بندی را آغاز می‌کند (رحیم سلمانی، ۱۳۹۱). زمانی که پژوهشگر تصمیم دارد بدون هیچ الگوی از قبل مشخص، به تحلیل و دسته‌بندی داده‌های گردآوری شده در فضای مفاهیم موجود در گفتمان بپردازد، رویکرد استقرایی به کار می‌آید. در این حالت عبارات و گزاره‌های به‌دست‌آمده در فرایند پژوهش، نحوه طبقه‌بندی و دسته‌بندی اطلاعات را تعیین می‌کند؛ به‌عنوان مثال ممکن است پژوهشگری پس از مطالعه و پژوهش در حوزه حمل‌ونقل و بعد از واریسی مفاهیم گردآوری شده دریابد که می‌تواند مفاهیم و عبارات را در دو دسته «اجتماعی و فردی» طبقه‌بندی نماید (خوشگویان‌فرد، ۱۳۸۶).

جامعه آماری پژوهش شامل دبیران تشکلهای اسلامی دانشجویی از سراسر

کشور می‌باشد. از آنجا که مطابق روش تحقیق کیو، حجم نمونه بین ۸ تا ۴۰ نفر امکان‌پذیر است (خوشگویان‌فرد، ۱۳۸۶)، در پژوهش حاضر ۱۶ نفر از اعضای فعال تشکلهای اسلامی که با موضوع ارتباط مستقیم دارند، به صورت هدفمند و به روش گلوله برفی انتخاب شدند. در روش گلوله برفی هر مشارکت‌کننده بر اساس شناخت از افراد دیگر، فرد یا افراد مرتبط با موضوع را معرفی می‌کند تا زمانی که مشارکت تعداد قابل‌قبولی از افراد برای مرتب‌سازی جدول کیو جلب شود. مشخصات این ۱۶ نفر در جدول ۴ ارائه شده است. معیار ورود مشارکت‌کنندگان به پژوهش تجربه و تخصص عملی در فعالیت‌های تشکلهای اسلامی از طیف‌های مختلف بوده است، ضمن اینکه دانشجوی بودن و سابقه حداقل یک سال فعالیت در تشکل اسلامی هم مدنظر قرار داشته است. تالار گفتمان پژوهش جهت استخراج گویه‌های کیو از منابع مختلف شامل ادبیات نظری و مصاحبه نیمه‌ساختاریافته با خبرگان، متولیان مرتبط با موضوع و مجریان سیاست‌ها جمع‌آوری شد و پس از ارزیابی و جمع‌بندی فضای گفتمان، از میان ۸۳۴ گزاره، درنهایت ۵۱ نمونه کیو (کارت کیو و دسته کیو)، پس از نظرسنجی از خبرگان انتخاب شد. سپس هر عبارت کیو بر روی یک کارت نوشته شد و به صورت اتفاقی از ۱ تا ۵۱ شماره‌گذاری گردید به نحوی که عبارت کیو در روی کارت و شماره تخصیصی آن در پشت کارت درج گردید تا مرتب‌کننده فقط جمله‌های کیو را ببیند و شماره‌ها در وی ایجاد سوگیری نکند. در ادامه کارت‌های کیو در اختیار افراد مشارکت‌کننده قرار گرفت تا بر اساس ذهنیت و نظر شخصی خود آن‌ها را در جدول کیو مرتب‌سازی نماید. پس از مرتب‌سازی، امتیاز هر شماره از کارت در جدول اکسل یادداشت و با کد اختصاصی مشارکت‌کننده در نرم‌افزار SPSS 26 وارد شد. درنهایت با اعمال تحلیل عاملی کیو، الگوهای مختلف شناسایی و دسته‌بندی شد. به منظور بررسی روایی پژوهش، نمونه‌های جمع‌آوری‌شده کیو از طریق مرور ادبیات نظری و مصاحبه، در اختیار تعدادی از خبرگان علمی (اساتید دانشگاهی در حوزه علوم سیاست‌گذاری و حکمرانی) و همچنین خبرگان تجربی (فعالین و دبیران تشکلهای مختلف دانشجویی که سال‌ها تجربه کار گروهی داخل دانشگاه و خارج آن داشتند) قرار گرفت. پس از اخذ نظرات خبرگان و رفع برخی ابهامات جزئی و نکات ضروری خبرگان، گزاره‌های کیو نهایی و پرسش‌نامه پژوهش تأیید گردید. پرسش‌نامه پژوهش که شامل گزاره‌های کیو و جدول کیو و دستورالعمل مرتب‌سازی بود در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار گرفت تا مطابق قضاوت خود به مرتب‌سازی عبارات بپردازند. پایایی در روش کیو از روش‌های

مختلفی قابل احراز است و آزمون - آزمون مجدد یکی از این روش‌هاست. آزمون مجدد در مورد یک پنجم از مشارکت‌کنندگان دوباره اجرا شد و ضریب همبستگی ۸۵ درصد به دست آمد که نشانگر سطح بالایی از پایایی است.

۴. یافته‌های پژوهش

به منظور کشف یافته‌های پژوهش و استخراج الگوی ذهنی جامعه هدف پیرامون حکمرانی شبکه‌ای، مطابق سبک اجرایی روش کیو، در پنج مرحله: ۱- آشنایی با تالار گفتمان شامل مطالعه اسناد و مدارک مرتبط با موضوع و مطالعات کتابخانه‌ای؛ ۲- تدوین پرسش‌نامه جهت تکمیل تالار گفتمان از طریق مصاحبه؛ ۳- انتخاب عبارات کیو شامل تشکیل نمونه‌های کیو و سروسامان دادن و تالار گفتمان، نگارش گویه‌ها و کارت‌های کیو؛ ۴- مرتب‌سازی کارت‌های کیو توسط مشارکت‌کنندگان و ۵- تحلیل داده‌های گردآوری شده حاصل از مرتب‌سازی و تفسیر آن‌ها به ترتیب و مطابق روش‌شناسی مورد اجرا قرار گرفت که در ادامه به آن‌ها اشاره می‌شود.

۴-۱. گام اول: آشنایی با تالار گفتمان

در این گام با مطالعات کتابخانه‌ای، مقدمات انجام مرحله بعدی و مبانی نظری پژوهش فراهم شد. پژوهشگران در ابتدای کار با انجام گام اول، شناخت جامعی از ابعاد مختلف موضوع پیدا کردند تا در هنگام انجام پژوهش اطلاعات کاملی از تمامی جوانب کار داشته باشند. در مرحله اول فضای گفتمانی موضوع پژوهش شکل می‌گیرد. پژوهشگران در این مرحله نسبت به مطالعه اسناد بالادستی، مقررات موجود و سیاست‌های موضوعه اقدام کردند تا بتوانند فضای گفتمانی پژوهش را کشف و تشخیص دهند.

۴-۲. گام دوم: تدوین پرسش‌نامه جهت استخراج گزاره‌های کیو

پس از سروسامان دادن به فضای گفتمانی پژوهش در گام قبلی، پرسش‌نامه متناسب با متغیرهای مورد سنجش طراحی و تدوین شد. سپس مصاحبه با ۱۲ نفر از خبرگان، افراد با تجربه و صاحب‌نظر در عرصه پژوهش صورت پذیرفت. هم‌زمان کار بررسی اسناد و مدارک جهت تکمیل اطلاعات موردنیاز و مشخص شدن تمامی زوایای مسئله مورد پژوهش و تهیه گزاره‌های کیو انجام گرفت. حاصل انجام این مرحله دستیابی به گزاره‌ها یا عبارات کیو بود.

۴-۳. گام سوم: انتخاب عبارات کیو

پس از پایان گام دوم، گزاره‌ها و اطلاعات حاصل شده برای محقق مشخص شد و اصطلاحاً فضای گفتمانی شکل گرفت. حال و در گام سوم با ارزیابی و جمع‌بندی محتویات فضای گفتمان به آن نظم و ترتیب و سروسامان داده شد. در این مرحله دسته‌بندی اطلاعات جمع‌آوری شده، نگارش گزاره‌های واحد که گویای دسته‌ای از اطلاعات جمع‌آوری شده باشد و تهیه نمونه‌های گویا، حتی‌الامکان کوتاه و منعکس‌کننده فضای گفتمانی فراهم شده، از مهم‌ترین کار انجام شده است. «مک کئون و توماس (۱۹۸۸، صص. ۲۶-۲۷) تعدادی بین ۳۰ تا ۱۰۰ عبارات را برای نمونه کیو پیشنهاد کرده‌اند، ولی معمولاً تعدادی بین ۵۰ تا ۷۰ عبارت انتخاب می‌شود. کرلینجر (۱۹۸۶) معتقد است تعداد مناسب عبارات برای آنکه یافته‌ها دارای اعتبار آماری باشند، بین ۶۰ تا ۹۰ عبارت است. باوجوداین، او به یک مطالعه کیو موفقیت‌آمیزی با تنها ۴۰ عبارت اشاره می‌کند. براون (۱۹۸۶) مطالعات کیو را نوعاً شامل ۴۰ تا ۶۰ عبارت می‌داند و دانر (۲۰۰۱) ضمن آنکه معتقد است هیچ ملاک قطعی برای تعداد عبارات وجود ندارد، به تعدادی بین ۲۰ تا ۶۰ عبارت اشاره می‌کند» (خوشگویان‌فرد، ۱۳۸۶، صص. ۴۳-۴۴). مجموعه عبارات نهایی کیو در جدول ۲ که ترکیبی از مطالعات کتابخانه‌ای و مصاحبه‌های انجام شده است و مورد تأیید خبرگان قرار گرفته، ارائه گردیده است.

جدول (۲): نمونه کیو

شماره	نمونه کیو / عبارت کیو / گزاره کیو
۱	عوامل فرهنگی و اجتماعی (مثلاً شهرهای مهاجرپذیر، ارزش‌ها و...) در سیاست‌گذاری موفق برای تشکلهای تأثیرگذار است.
۲	الگوی همکاری‌های مردمی و بین‌سازمانی جنگ تحمیلی و دفاع از حرم، برای فعالیت تشکلی تأثیرگذار نیست.
۳	انسجام و هماهنگی سیاست‌گذاری در سطح کلان (وزارتخانه‌ها و...) نیاز نیست.
۴	عوامل سیاسی (مثلاً تغییر دولت‌ها و...) در سیاست‌گذاری موفق برای تشکلهای تأثیرگذار است.
۵	ثبات مدیریت نقش بسزایی در تقویت همکاری و فعالیت تشکلهای دارد.
۶	هماهنگی سیاست‌ها در سطح میانی (هیئت نظارت، شورای فرهنگی و...) باید افزایش پیدا کند.

شماره	نمونه کیو / عبارت کیو / گزاره کیو
۷	عوامل زیست‌محیطی (مثلاً تعطیلی دانشگاه در اثر آلودگی هوا و...) در سیاست‌گذاری موفق برای تشکلهای تأثیرگذار است.
۸	فرصت‌ها و چالش‌های حکمرانی شبکه‌ای تشکلهای آینده‌نگری و پیش‌بینی، لازم دارد.
۹	باید برای پذیرش و اجرای سیاست‌ها در سطح خُرد (شورای مرکزی و اعضای تشکلهای) کار آموزشی مبنایی، اخلاقی، اعتقادی و فرهنگی انجام داد.
۱۰	عوامل فناورانه (سواد رسانه‌ای، ارتباطات مجازی و...) در سیاست‌گذاری موفق برای تشکلهای لازم است.
۱۱	توجه به تمامی سلايق و ذائقه‌های فرهنگی، برای سیاست‌گذاری لازم نیست.
۱۲	تعامل و ارتباط متقابل میان نهادهای سیاست‌گذار لازم نیست.
۱۳	توجه به نیازهای فردی دانشجویان عضو تشکل لازم است.
۱۴	سهم‌خواهی و تمامیت‌خواهی برای تشکلهای لازم هست.
۱۵	نهادهای کلانی مانند ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت ارشاد و... در فعالیت تشکلهای تأثیر دارند.
۱۶	ساختارهای شهرستانی و استانی برای همکاری بین تشکلهای (مثلاً مجمع هماهنگی تشکلهای شهرستان) لازم است.
۱۷	سیاست‌گذاری متناسب با تنوع سیاسی، قومی، محلی، فرهنگی و جغرافیایی لازم است.
۱۸	هیئت نظارت، معاونت فرهنگی و... باید نقش تسهیل‌گری برای فعالیت تشکلهای داشته باشند.
۱۹	تشکلهای به ساختارهای حل تعارض گروهی نیاز ندارند.
۲۰	عوامل اقتصادی (مثلاً تورم و...) در سیاست‌گذاری موفق برای تشکلهای تأثیرگذار است.
۲۱	نهادهایی که متولی امور تشکلهای هستند نیاز به تحول اداری دارند.
۲۲	توزیع عادلانه امکانات و منابع بین تشکلهای میزان همکاری بین آن‌ها را افزایش می‌دهد.
۲۳	آموزش مهارت‌های ارتباط‌گیری و جذب (کار گروهی) و قوانین برای تمامی تشکلهای لازم است.
۲۴	تدوین و اجرای نظام رتبه‌بندی تشکلهای جهت ایجاد رقابت سالم میان آن‌ها ضروری است.
۲۵	تقسیم منابع حاصل از فعالیت‌ها، برای افزایش برنامه‌های مشترک لازم است.
۲۶	آموزش مهارت‌های ارتباط‌گیری و جذب (کار گروهی) و قوانین برای مسئولان امور

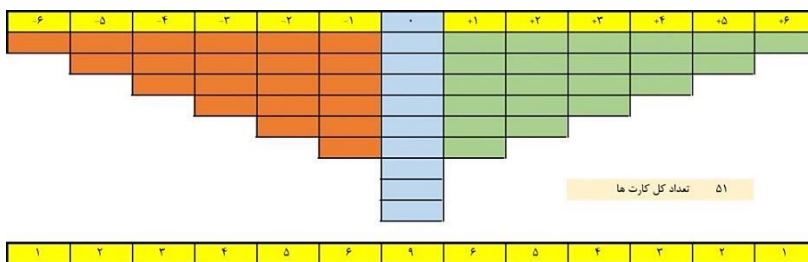
شماره	نمونه کیو / عبارت کیو / گزاره کیو
	تشکل‌ها لازم است.
۲۷	شفافیت در تصمیم‌گیری و عملکرد شورای مرکزی تشکل، همکاری‌ها را افزایش می‌دهد.
۲۸	تشکل‌ها به حمایت حقوقی نیاز ندارند.
۲۹	دیوان‌سالاری‌های اداری، مزاحم کار تشکل‌هاست.
۳۰	جلسات منظم و مستمر میان مسئولان و تشکل‌ها، برای افزایش همکاری لازم است.
۳۱	ایجاد سامانه یکپارچه مدیریتی (گزارش‌دهی، نیازسنجی و...) برای رونق تشکل‌ها لازم است.
۳۲	فعالیت‌های اردویی در هماهنگی و همکاری بین تشکل‌ها تأثیر ندارد.
۳۳	برای شناخت ظرفیت‌های تشکلی، ایجاد بانک اطلاعات توانمندی اعضای تشکل‌ها ضرورت دارد.
۳۴	حمایت‌های مالی از تشکل‌ها نیاز به هدفمندی ندارد.
۳۵	برای رونق فعالیت‌های تشکیلاتی ایجاد انگیزه با مشوق‌های متناسب لازم است.
۳۶	سازوکار مدیریت دوره‌ای برای همکاری بین تشکل‌ها، مفید است.
۳۷	تشکل‌ها نیاز چندانی به تجهیزات ندارند.
۳۸	توجه به نظرات تشکل‌ها در سیاست‌گذاری لازم نیست.
۳۹	«اعتماد»، یک عنصر تأثیرگذار برای کار شبکه‌ای و همکاری بین تشکل‌هاست.
۴۰	اولین گام مهم برای حمایت از یک تشکل تازه‌تأسیس، اختصاص اتاق در محل مناسب است.
۴۱	باید اهداف مشترک میان تشکل‌های مختلف تعریف شود تا زمینه همکاری افزایش یابد.
۴۲	پاسخگویی کامل و به هنگام در ساختارهای مرتبط با تشکل‌ها، می‌تواند به تقویت همکاری منجر شود.
۴۳	برای سیاست‌گذاری موفق، باید به جنبه خودجوشی تشکل‌ها توجه شود.
۴۴	تقویت روابط برادرانه (رفاقت محور) در بین اعضای تشکل، بسیار مهم است.
۴۵	راه‌اندازی خانه گفتگو برای تفاهم بین‌الذهانی و ایجاد زبان مشترک بین تشکل‌ها لازم است.
۴۶	دانشگاه باید به هویت تشکل احترام بگذارد و آن را به‌عنوان یک کنشگر دارای استقلال بپذیرد.
۴۷	جایگزین کردن روابط پدرانه میان مسئولان و اعضای تشکل، به جای روابط آمرانه

شماره	نمونه کیو / عبارت کیو / گزاره کیو
	لازم است.
۴۸	برای تقویت کار شبکه‌ای، برقراری کانال ارتباطی از عضو عادی تا وزیر و فرمانده کل لازم است.
۴۹	توجه سیاست‌گذاران به «نیروی انسانی»، باید بیشتر از تجهیزات، منابع مالی و... باشد.
۵۰	توجه به ادوار (اعضای قبلی) و تجربه‌های آنان، تأثیری در شبکه‌سازی تشکلهای ندارد.
۵۱	باید از طریق نظام مشوق‌ها به فعالیت‌های مشترک بین تشکلهای اولویت داد.

تعداد ۵۱ گزاره حاصل شده در مراحل قبلی روی کارت‌های هم‌شکل و هم‌اندازه نوشته شد تا در اختیار افراد مشارکت‌کننده قرار گیرد.

۴-۴. گام چهارم: مرتب‌سازی کارت‌های کیو

در روش پژوهش مبتنی بر تکنیک کیو از مشارکت‌کنندگانی که اقدام به دسته‌بندی و مرتب‌سازی گویه‌های کیو می‌کنند، خواسته می‌شود گزاره‌ها را مبتنی بر نظر شخصی خودشان چینش کنند و در جدول توزیعی نرمال، رتبه‌بندی و جای‌گذاری نمایند. آن‌ها باید برای چینش کارت‌های کیو اولویت‌ها، قضاوت‌ها و احساسات خودشان را دخیل کنند و اتفاقاً این امر یکی از ویژگی‌های مهم روش کیو است. چراکه موضوع پژوهش با شرایط محیطی و مبتنی بر خود پژوهشگر و مشارکت‌کننده سنجیده می‌شود (پویا و دیگران، ۱۳۹۲). باتوجه به تعداد کارت‌های کیو که ۵۱ عدد می‌باشد، جدول مرتب‌سازی مطابق شکل شماره یک طراحی و در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار گرفت تا مطابق با نظر و قضاوت خود آن‌ها را مرتب کنند.

شکل (۱): جدول مرتب‌سازی کارت‌های کیو

گزاره‌های کیو بر روی هر کارت نوشته شد و پشت کارت‌ها از عدد ۱ تا ۵۱ شماره‌گذاری شد. سپس کارت‌های کیو را در اختیار مشارکت‌کنندگان قرار گرفت.

محقق از مشارکت‌کنندگان می‌خواهد تا به مرتب‌سازی و دسته‌بندی کارت‌های دسته کیو بپردازند و کارت‌ها را بر اساس اهمیت و اولویتی که برای آن‌ها قائل هستند، در جدول کیو مرتب کنند. در روش کیو، این گام به‌نوعی مرحله گردآوری داده‌ها محسوب می‌شود. پس از مرتب‌سازی کارت‌ها توسط هر فرد، یک عکس مطابق شکل ۲ گرفته شد و همچنین عدد هر کارت از پشت آن قرائت شد و در فرم حاوی مشخصات مشارکت‌کننده یادداشت گردید.

شکل (۲): نمونه‌ای از مرتب‌سازی جدول کیو توسط مشارکت‌کنندگان مختلف

۴-۵. مشارکت‌کنندگان یا اعضای کیو

باتوجه به هدف پژوهش، فضای گفتمان پژوهش حاضر با ۱۶ نفر مشارکت‌کننده^۱ مورد تحلیل و مرتب‌سازی قرار گرفت که بیشترین ارتباط مستقیم با موضوع را داشتند و دست‌کم از ۴ سال تحصیل در دانشگاه، حداقل ۲ سال به‌عنوان دبیر و یا عضو شورای مرکزی تشکل اسلامی، مشغول فعالیت تشکیلاتی در دانشگاه بودند. ویژگی جمعیت‌شناختی این افراد در جدول ۳ بیان شده است.

جدول (۳): مشخصات مشارکت‌کنندگان پژوهش

ویژگی	آمار	واحد	شرح
جنسیت	۱۳	درصد	مرد
	۸۷	درصد	زن
مقطع تحصیلی	۲۰	درصد	دانشجوی کارشناسی
	۵۰	درصد	دانشجوی کارشناسی‌ارشد

1. P-set: Person-samlle

ویژگی	آمار	واحد	شرح
	۱۲	درصد	دانشجوی دکتری تخصصی
	۱۸	درصد	دانشجوی دکتری حرفه‌ای
سن	۲۶	سال	میانگین سنی
	۴۰	سال	بیشترین سن
	۲۲	سال	کمترین سن
سابقه عضویت در تشکل	۵	سال	میانگین سابقه
	۸	سال	بیشترین سابقه
	۱	سال	کمترین سابقه

۵. تجزیه و تحلیل داده‌ها

آخرین گام در روش کیو، گام تحلیل داده‌های گردآوری شده‌ای است که در مرحله چهارم، به‌وسیله مشارکت‌کنندگان پژوهش مرتب شده است. در این مرحله به روش تحلیل عاملی کیو و سپس تفسیر عامل‌های استخراج شده متناسب با چینش کارت‌ها، به بررسی یافته‌های پژوهش و نتایج حاصل شده پرداخته می‌شود.

۵-۱. تحلیل عاملی کیو

به‌منظور پیاده‌سازی تحلیل عاملی، از ماتریس همبستگی استفاده شد. تمامی عامل‌ها با استفاده از روش واریماکس، چرخش یافتند که نوعی چرخش متعامد است. اعداد استخراج شده از تحلیل عاملی کیو با روش مؤلفه‌های اصلی هستند.

جدول (۴): واریانس کل به‌دست آمده

تعداد پاسخ‌دهنده	مقادیر ویژه			قبل از چرخش (به درصد)			بعد از چرخش (به درصد)		
	جمع	کل	درصد	جمع	واریانس	مقدار ویژه	جمع	واریانس	مقدار ویژه
۱	۲,۸۴۶	۱۷,۷۸۶	۱۷,۷۸۶	۲,۸۴۶	۱۷,۷۸۶	۱۷,۷۸۶	۲,۶۲۴	۱۶,۴۰۲	۱۶,۴۰۲
۲	۲,۰۸۷	۱۳,۰۴۵	۳۰,۸۳۱	۲,۰۸۷	۱۳,۰۴۵	۳۰,۸۳۱	۱,۸۲۷	۱۱,۴۱۹	۲۷,۸۲۱
۳	۱,۷۴۵	۱۱,۱۵۸	۴۱,۹۸۹	۱,۷۴۵	۱۱,۱۵۸	۴۱,۹۸۹	۱,۶۵۵	۱۰,۳۴۶	۳۸,۱۶۷
۴	۱,۴۷۱	۹,۱۹۳	۵۱,۱۸۲	۱,۴۷۱	۹,۱۹۳	۵۱,۱۸۲	۱,۶۱۳	۱۰,۸۲	۴۸,۲۴۹
۵	۱,۲۰۷	۷,۵۴۶	۵۸,۷۲۸	۱,۲۰۷	۷,۵۴۶	۵۸,۷۲۸	۱,۴۳۳	۸,۹۵۶	۵۷,۲۰۵

تعداد پاسخ دهنده	مقادیر ویژه			قبل از چرخش (به درصد)			بعد از چرخش (به درصد)		
	جمع	کل	درصد	جمع	واریانس	مقدار ویژه	جمع	واریانس	مقدار ویژه
۶	۱,۱۶۱	۷,۲۵۵	۶۵,۹۸۳	۱,۱۶۱	۷,۲۵۵	۶۵,۹۸۳	۱,۴۰۴	۸,۷۸۸	۶۵,۹۸۳
۷	۰,۹۲۶	۵,۵۷۶	۷۱,۷۶۹						
۸	۰,۸۶۷	۵,۴۱۶	۷۷,۱۸۵						
۹	۰,۸۰۳	۵,۰۱۶	۸۲,۲۰۱						
۱۰	۰,۷۰۱	۴,۳۸۲	۸۶,۵۸۳						
۱۱	۰,۵۶۳	۳,۵۲۱	۹۰,۱۰۵						
۱۲	۰,۵۵۰	۳,۴۳۶	۹۳,۵۴۱						
۱۳	۰,۴۴۳	۲,۷۶۷	۹۶,۳۰۸						
۱۴	۰,۳۴۶	۲,۱۶۴	۹۸,۴۷۲						
۱۵	۰,۲۲۹	۱,۴۳۴	۹۹,۹۰۶						
۱۶	۰,۰۱۵	۰,۰۹۴	۱۰۰,۰۰۰						

با عنایت به جدول ۴ و باتوجه به مجموع دیدگاه‌های هر ۱۶ شرکت‌کننده، تحلیل انجام شده حاکی از آن است که ۶ الگوی ذهنی در میان افراد قابل تمایز است. الگوی ذهنی اول ۱۶,۴۰ درصد، الگوی ذهنی دوم ۱۱,۴۱ درصد، الگوی ذهنی سوم ۱۰,۳۴ درصد، الگوی ذهنی چهارم ۱۰,۰۸ درصد، الگوی ذهنی پنجم ۸,۹۶ درصد و الگوی ذهنی ششم ۸,۷۷ درصد از واریانس کل را تشکیل می‌دهند. مجموعاً شش الگوی حاصل‌شده ۶۵,۹۸ درصد از واریانس کل را دربرمی‌گیرد.

در جدول ۵، ماتریس چرخش یافته عامل‌ها ارائه شده است و از طریق بزرگ‌ترین بارهای عاملی هر فرد، تعلق وی به هر کدام از شش الگوی ذهنی حاصل شده با رنگ متمایز مشخص شده است. «اگر قدر مطلق بار عاملی از $\frac{1.96}{\sqrt{n}}$ یا $\frac{2.58}{\sqrt{n}}$ بزرگ‌تر باشد، آنگاه آن بار عاملی به ترتیب با اطمینان ۹۵ و ۹۹ درصد معنی‌دار است. گفتنی است مقدار n برابر با تعداد کارت‌های کیو است» (خوشگویان‌فرد، ۱۳۹۶، ص. ۷۷). بنابراین باتوجه به ۵۱ کارت کیو در این پژوهش، بارها عاملی بالاتر از ۰,۲۷۵ با اطمینان ۹۵ درصد و بالاتر از ۰,۳۶۱ با اطمینان ۹۹ درصد معنی‌دار هستند. براین اساس هر فرد به الگویی تعلق دارد که قدر مطلق بار عاملی آن اولاً، بالاتر از دو عدد اطمینان بخش باشد و دوکماً شامل بزرگ‌ترین بار عاملی معنی‌دار باشد؛ به‌عنوان مثال مشارکت‌کننده شماره ۱۲ بار عاملی ۰,۴۵۹ را در عامل اول و بار عاملی

۰,۵۳۶ را در عامل دوم دارد؛ با چنین وضعیتی، ذهنیت مشارکت کننده شماره ۱۲ به عامل دوم که عدد بار عاملی آن بزرگتر است تعلق دارد.

جدول (۵): ماتریس چرخش یافته عامل ها و تعلق افراد به هر الگو

پاسخ دهنده	مؤلفه / ذهنیت / عامل					
	عامل ۱	عامل ۲	عامل ۳	عامل ۴	عامل ۵	عامل ۶
شماره ۵	۰,۹۴۴					
شماره ۶	۰,۹۳۰					
شماره ۱		۰,۷۵۴				
شماره ۱۵		-۰,۵۹۴				
شماره ۱۲	۰,۴۵۹	۰,۵۳۶				
شماره ۷			۰,۷۴۰			
شماره ۱۶			-۰,۶۹۳			
شماره ۱۴		۰,۴۸۰	۰,۵۳۳			
شماره ۳				۰,۷۴۲		
شماره ۴				-۰,۶۰۰		
شماره ۹	۰,۴۹۹			۰,۵۰۰		
شماره ۱۱				۰,۴۵۲		
شماره ۱۳					۰,۸۴۵	
شماره ۸						۰,۷۱۲
شماره ۱۰						۰,۵۹۳
شماره ۲						۰,۵۴۳

با عنایت به جدول ۵، مشارکت کننده ۵ و ۶ در الگوی شماره یک؛ مشارکت کننده ۱، ۱۵ و ۱۲ در الگوی ذهنی شماره دو؛ مشارکت کننده ۷، ۱۶ و ۱۴ در الگوی ذهنی شماره سه؛ مشارکت کننده ۳، ۴، ۹ و ۱۱ در الگوی ذهنی شماره چهار؛ مشارکت کننده ۱۳ منحصراً در الگوی شماره پنج و مشارکت کننده ۸، ۱۰ و ۲ در الگوی ذهنی شماره شش قرار می گیرند.

۵-۲. یافته‌های پژوهش

پس از اتمام تحلیل عاملی که منجر به استخراج عامل‌ها و سپس مشخص شدن تعلق هر مشارکت‌کننده به یکی از شش عامل حاصل از چرخش عامل‌ها گردید، لازم است به تفسیر دقیق عامل‌ها که یافته‌های پژوهش می‌باشند، پرداخت. برای تفسیر عامل‌ها یا شش ذهنیت به‌دست‌آمده، نحوه مرتب‌سازی کارتها از طریق آرایه‌های عاملی هر الگو بررسی شد و گزاره‌های دارای بیشترین و کمترین امتیاز مشخص گردید و در نهایت تفسیر هر الگو و معنی آن‌ها و همچنین نام‌گذاری، مبتنی بر گزاره‌ها بیان شد.

برای نام‌گذاری بهتر شش ذهنیت حاصل شده و تفسیر و تعبیر معانی آن، توجه به این نکات ضروری است: (۱) گزاره‌ها و عقاید دو سوی طیف با امتیازهای بسیار بالا یا بسیار پایین را در نظر گرفت چراکه بیانگر عقایدی با شدت زیاد هستند؛ (۲) عبارات متمایزکننده را در نظر گرفت؛ (۳) در صورت نیاز نباید از عبارات روی درجه صفر غفلت کرد چراکه این گزاره‌ها در کنار سایر کارتها، ممکن است ابعاد خاصی از ذهنیت را روشن کنند و (۴) اگر مشارکت‌کننده در هنگام مرتب‌سازی به نکته خاصی اشاره کرده است، می‌توان آن را در نظر گرفت (خوشگویان‌فرد، ۱۳۸۶). به‌منظور تفسیر بهتر یافته‌ها در بخش کیفی پژوهش، در ادامه گزاره‌های با امتیاز بالا و پایین هر مشارکت‌کننده متعلق به هر الگو یا ذهنیت بر اساس آرایه‌های عاملی، مطابق با جدول ۶ می‌باشد.

جدول (۶): گزاره‌های با اهمیت بالا و اهمیت پایین از نظر مشارکت‌کنندگان به

تفکیک الگو

الگو یا ذهنیت	نام الگو	مهم‌ترین گزینه‌های موافق						مهم‌ترین گزینه‌های مخالف					
الگوی شماره ۱	هویت‌محور فرهنگ پایه	۴۶	۱	۱۷	۲۶	۴۳	۱۴	۴۸	۴۱	۵۱	۲۵	۳۵	۲۴
الگوی شماره ۲	گفتگو‌محور و تسهیل‌گرا	۴۵	۴۶	۳۷	۱۸	۲۹	۴۴	۱۹	۱۴	۴۹	۴۸	۹	۱۵
الگوی شماره ۳	آموزش‌محور و ساختارمند	۲۶	۹	۱۳	۶	۴۸	۸	۱۵	۳۹	۳۴	۴	۴۳	۳۰
الگوی	ارزش‌محور	۴۹	۲	۴۴	۸	۲۱	۴۵	۱۴	۲۹	۵۱	۵۰	۴	۳۲

الگو یا ذهنیت	نام الگو	مهم‌ترین گزینه‌های موافق	مهم‌ترین گزینه‌های مخالف
شماره ۴	تحول‌گرا		
الگوی شماره ۵	مشوق محور انگیزه‌ساز	۳۵ ۳ ۳۴ ۱۳ ۲۹ ۱۸ ۴۵ ۴۷ ۳۳ ۱۷ ۷ ۱۴	
الگوی شماره ۶	مشارکت‌محور اعتمادبنیان	۴۱ ۳۹ ۳۲ ۱۶ ۱۸ ۲۶ ۱۱ ۱۵ ۲۴ ۷ ۴ ۳۰	

۵-۳. تفسیر دقیق ذهنیت‌ها (الگوها یا عامل‌ها)

برای تفسیر الگوها، چون هر الگو حاصل ذهنیت تعدادی از مشارکت‌کننده‌ها هست؛ از طرفی علی‌رغم چینش نزدیک به هم افراد در یک الگوی خاص، ولی تفاوت‌هایی در امتیازدهی به کارت‌ها وجود دارد که کار انتخاب کارت‌های دارای بالاترین امتیاز و پایین‌ترین امتیاز را مشکل می‌کند. به‌منظور تفسیر نهایی، یکی از روش‌های تشخیص برآیند نظرهای همه افراد در هر الگو نسبت به امتیازبندی گزاره‌ها، استفاده از آرایه‌های عاملی^۱ است. «درواقع آرایه‌های عاملی (بازسازی مرتب‌سازی) برای هر عامل مشخص می‌کند که هر عبارت در چه درجه‌ای از طیف (چه امتیازی) قرار دارد؛ در این صورت می‌توان با توجه به جایگاه هر عبارت، به تفسیر دقیق‌تری از هر عامل یا الگو، به برآیند ذهنیت دست یافت» (خوشگویان‌فرد، ۱۳۸۶، ص. ۸۲).

۵-۳-۱. الگوی ذهنی اول: سیاست‌گذاری هویت‌محور فرهنگ پایه

با توجه به تحلیل عاملی انجام‌شده و سپس تحلیل آرایه‌های عاملی و جدول کیو نهایی حاصل از برآیند جداول کیو شرکت‌کنندگان سازنده الگوی ذهنی اول، جدول ۷ بیانگر محتوای کارت‌هایی است که در دو سر طیف الگوی شماره یک قرار گرفتند.

جدول (۷): محتوای کارت‌های با اهمیت بالا و اهمیت پایین الگوی ذهنی اول

گزاره‌های دارای اهمیت بسیار بالا (یا موافقت بالا)	گزاره‌های دارای اهمیت بسیار پایین (یا مخالفت بالا)
دانشگاه باید به هویت تشکل احترام بگذارد و آن را به‌عنوان یک کنشگر دارای	برای تقویت کار شبکه‌ای، برقراری کانال ارتباطی از عضو عادی تا وزیر و فرمانده کل لازم است (۴۸)

1. Factor Arrays

گزاره‌های دارای اهمیت بسیار بالا (یا موافقت بالا)	گزاره‌های دارای اهمیت بسیار پایین (یا مخالفت بالا)
استقلال بپذیرد (کارت شماره ۴۶)	
عوامل فرهنگی و اجتماعی (مثلاً شهرهای مهاجرپذیر، ارزش‌ها و...) در سیاست‌گذاری موفق برای تشکله‌ها تأثیرگذار است (۱)	باید اهداف مشترک میان تشکلهای مختلف تعریف شود تا زمینه همکاری افزایش یابد (۴۱)
سیاست‌گذاری متناسب با تنوع سیاسی، قومی، محلی، فرهنگی و جغرافیایی لازم است (۱۷)	باید از طریق نظام مشوق‌ها به فعالیت‌های مشترک اولویت داد (۵۱)
آموزش مهارت‌های ارتباط‌گیری و جذب (کار تیمی) و قوانین برای مسئولان امور تشکله‌ها لازم است (۲۶)	تقسیم منابع حاصل از فعالیت‌ها، برای افزایش برنامه‌های مشترک لازم است (۲۵)
برای سیاست‌گذاری موفق، باید به جنبه خودجوشی تشکله‌ها توجه شود (۴۳)	برای رونق فعالیت‌های تشکیلاتی ایجاد انگیزه با مشوق‌های متناسب لازم است (۳۵)
سهام‌خواهی و تمامیت‌خواهی برای تشکله‌ها لازم هست (۱۴)	تدوین و اجرای نظام رتبه‌بندی تشکله‌ها جهت ایجاد رقابت سالم میان آن‌ها ضروری است (۲۴)

تأکید ویژه این الگو بر هویت جمعی تشکل و تنوع فرهنگی مبتنی بر شرایط محیط پیرامونی است. این ذهنیت به استقلال تشکلهای دانشجویی به‌عنوان کنشگران فرهنگی خودجوش تأکید دارد و سیاست‌گذاری را نیازمند توجه به تنوع قومی، جغرافیایی، فرهنگی و اجتماعی می‌داند. عدم تمایل مشارکت‌کنندگان در این الگو نسبت به «نظام مشوق‌ها» و یا «رتبه‌بندی تشکله‌ها» بیانگر عدم اعتقاد به سازوکارهای متمرکز و رقابتی است. این الگو، حکمرانی شبکه‌ای موفق را در گرو سیاست‌گذاری مبتنی بر به‌رسمیت شناختن هویت تشکل و سیاست‌گذاری زمینه‌محور و نه دستوری می‌داند.

می‌توان گفت در این الگو سیاست‌هایی که به یکسان‌سازی فرهنگی منجر می‌شود، تقویت نقش کنترلی دانشگاه را دربردارد، توجه به تکروی و سهم‌خواهی را رقم می‌زند، جایی ندارد؛ در عوض توجه سیاست‌گذاران به بُعد خودجوشی در کار تشکلی و زمینه‌گرایی فرهنگی - اجتماعی را ارزش تلقی می‌کند.

۵-۳-۲. الگوی ذهنی دوم: سیاست‌گذاری گفتگو محور و تسهیل‌گرا

باتوجه‌به تحلیل عاملی انجام شده و سپس تحلیل آرایه‌های عاملی و جدول کیو نهایی حاصل از برآیند جداول کیو شرکت‌کنندگان سازنده الگوی ذهنی دوم، جدول ۸ بیانگر محتوای کارتهایی است که در دو سر طیف الگوی شماره دو قرار گرفتند.

جدول (۸): محتوای کارتهای با اهمیت بسیار بالا و اهمیت بسیار پایین الگوی

ذهنی دوم

گزاره‌های دارای اهمیت بسیار بالا (یا موافقت بالا)	گزاره‌های دارای اهمیت بسیار پایین (یا مخالفت بالا)
راه‌اندازی خانه گفتگو برای تفاهم بین‌الذهانی و ایجاد زبان مشترک بین تشکلهای لازم است (کارت شماره ۴۵)	تشکلهای به ساختارهای حل تعارض گروهی نیاز ندارند (۱۹)
دانشگاه باید به هویت تشکل احترام بگذارد و آن را به‌عنوان یک کنشگر دارای استقلال بپذیرد (۴۶)	سهم‌خواهی و تمامیت‌خواهی برای تشکلهای لازم هست (۱۴)
تشکلهای نیاز چندانی به تجهیزات ندارند (۳۷)	توجه سیاست‌گذاران به «نیروی انسانی»، باید بیشتر از تجهیزات، منابع مالی و... باشد (۴۹)
هیئت نظارت، معاونت فرهنگی و... باید نقش تسهیل‌گری برای فعالیت تشکلهای داشته باشند (۱۸)	برای تقویت کار شبکه‌ای، برقراری کانال ارتباطی از عضو عادی تا وزیر و فرمانده کل لازم است (۴۸)
دیوان‌سالاری‌های اداری، مزاحم کار تشکلهاست (۲۹)	باید برای پذیرش و اجرای سیاست‌ها در سطح خرد (شورای مرکزی و اعضای تشکلهای) کار آموزشی مبنایی، اخلاقی، اعتقادی و فرهنگی انجام داد (۹)
تقویت روابط برادرانه (رفاقت‌محور) در بین اعضای تشکل، بسیار مهم است (۴۴)	نهادهای کلانی مانند ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت ارشاد و... در فعالیت تشکلهای تأثیر دارند.

این الگو بر اهمیت توجه به ایجاد فضای گفتگومانی در بین تشکلهای و اتخاذ تصمیمات تسهیل‌گر به‌منظور تحقق حکمرانی شبکه‌ای تأکید دارد. تمرکز بر راه‌اندازی خانه گفتگو و احترام به استقلال تشکلهای، نشان‌دهنده نگرش مشارکتی است که از محورهای حکمرانی شبکه‌ای می‌باشد. وجود تجهیزات خیلی مؤثر نیست

و انتقاد از دیوان‌سالاری‌های پیچیده، بیانگر نیاز به حمایت عملی از تشکلهاست. باتوجه به گزاره‌های کم‌اهمیت از نظر مشارکت‌کنندگان مانند «عدم نیاز به ساختارهای حل تعارض» و «کانال ارتباطی سلسله‌مراتبی»، این الگو برای «روابط افقی» و «اعتماد متقابل» اهمیت خاصی قائل است و درعوض برای سازوکارهای رسمی خیلی اهمیتی قائل نیست. این دیدگاه، سیاست‌گذاری فرهنگی به‌منظور تحقق حکمرانی شبکه‌ای را فرایندی «چنددلی‌نفعی»، «تفاهم‌محور»، «عمل‌گرا» و «سلیقه‌گرا» می‌داند و اعتمادسازی از طریق روابط غیررسمی را ارزش تلقی می‌کند. این ذهنیت به «تعامل سازنده با نهادها» اعتقاد دارد و به نقش نهادها به‌عنوان «حامی» توجه می‌شود تا «تصمیم‌گیرنده».

۵-۳-۳. الگوی ذهنی سوم: سیاست‌گذاری آموزش‌محور و ساختارمند

با توجه به تحلیل عاملی انجام شده و سپس تحلیل آرایه‌های عاملی و جدول کیو نهایی حاصل از برآیند جداول کیو شرکت‌کنندگان سازنده الگوی ذهنی سوم، جدول ۹ بیانگر محتوای کارتهایی است که در دو سر طیف الگوی شماره ۳ قرار گرفتند.

جدول (۹): محتوای کارتهای با اهمیت بالا و اهمیت پایین الگوی ذهنی سوم

گزاره‌های دارای اهمیت بسیار بالا (یا موافقت بالا)	گزاره‌های دارای اهمیت بسیار پایین (یا مخالفت بالا)
آموزش مهارت‌های ارتباط‌گیری و جذب (کار تیمی) و قوانین برای مسئولان امور تشکلهای لازم است (کارت شماره ۲۶)	نه نهادهای کلانی مانند ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت ارشاد و... در فعالیت تشکلهای تأثیر دارند (۱۵)
باید برای پذیرش و اجرای سیاست‌ها در سطح خرد (شورای مرکزی و اعضای تشکلهای) کار آموزشی مبنایی، اخلاقی، اعتقادی و فرهنگی انجام داد (۹)	«اعتماد»، یک عنصر تأثیرگذار برای کار شبکه‌ای و همکاری بین تشکلهاست (۳۹)
توجه به نیازهای فردی دانشجویان عضو تشکلهای لازم است (۱۳)	حمایت‌های مالی از تشکلهای نیاز به هدفمندی ندارد (۳۴)
هماهنگی سیاست‌ها در سطح میانی (هیئت نظارت، شورای فرهنگی و...) باید افزایش پیدا کند (۶)	عوامل سیاسی (مثلاً تغییر دولت‌ها و...) در سیاست‌گذاری موفق برای تشکلهای تأثیرگذار است (۴)
برای تقویت کار شبکه‌ای، برقراری کانال	سیاست‌گذاران باید به جنبه خودجوشی

گزاره‌های دارای اهمیت بسیار بالا (یا موافقت بالا)	گزاره‌های دارای اهمیت بسیار پایین (یا مخالفت بالا)
ارتباطی از عضو عادی تا وزیر و فرمانده کل لازم است (۴۸)	تشکل‌ها توجه بیشتری داشته باشند (۴۳)
فرصت‌ها و چالش‌های حکمرانی شبکه‌ای تشکل‌ها، آینده‌نگری و پیش‌بینی، لازم دارد (۸)	جلسات منظم و مستمر میان مسئولان و تشکل‌ها، برای افزایش همکاری لازم است (۳۰)

این الگو بر آموزش، ساختارهای شفاف و سلسله‌مراتب کارآمد به‌عنوان پایه‌های حکمرانی شبکه‌ای تأکید دارد. سیاست‌هایی باید اتخاذ شود که رویکرد «آموزش کار تیمی و قوانین تشکل‌ها» و «توانمندسازی اعضای تشکل» و «آموزش‌های اخلاقی، اعتقادی و فرهنگی» بر آن‌ها حاکم باشد. این رویکرد به «سطح خرد» یعنی توجه به‌خود تشکل و روابط درون‌گروهی اهمیت ویژه می‌دهد. مهم دانستن وجود «کانال ارتباطی از عضو عادی تا وزیر» و «هماهنگی در سطح میانی»، بیانگر دیدگاهی «ساختارگرا»؛ اما غیرمتمرکز است که در آن سطوح مختلف شبکه (خرد، میانی، کلان) به هم پیوند می‌خورند. بی‌اعتنایی به «نهادهای کلان» و «جلسات مدیران و متولیان»، نشان از تمایل به «کارکردگرایی عملی» دارد و نه تشریفات اداری! این الگو، شبکه همکاری تشکل‌ها را نه فضایی خودجوش، بلکه «سیستمی برنامه‌ریزی‌شده» می‌داند که نیازمند آموزش مستمر است. نکته کلیدی این ذهنیت وجه ویژه به نقش آموزش در تدوین سیاست‌های شبکه‌ساز است. از ویژگی‌های ذهنیت سوم باور به «ساختارهای رسمی»، برخلاف الگوی دوم که به گفتگوی غیررسمی تأکید داشت، در برقراری ارتباطات می‌باشد. ویژگی دیگر تحلیل محیط و آینده‌نگری در اتخاذ سیاست‌هاست. حلقه مفقوده در نظام سیاست‌گذاری این الگو هماهنگی در سطح میان‌بخشی است. سیاست‌گذاران مطابق این الگو باید به لایه‌بندی شبکه حکمرانی عنایت داشته باشند.

۵-۳-۴. الگوی ذهنی چهارم: سیاست‌گذاری ارزش‌محور تحول‌گرا

باتوجه به تحلیل عاملی انجام‌شده و سپس تحلیل آرایه‌های عاملی و جدول کیو نهایی حاصل از برآیند جداول کیو شرکت‌کنندگان سازنده الگوی ذهنی چهارم، جدول ۱۰ بیانگر محتوای کارت‌هایی است که در دو سر طیف الگوی شماره ۴ قرار گرفتند.

جدول (۱۰): محتوای کارت‌های با اهمیت بالا و اهمیت پایین الگوی ذهنی چهارم

گزاره‌های دارای اهمیت بسیار بالا (یا مخالفت بالا)	گزاره‌های دارای اهمیت بسیار بالا (یا موافقت بالا)
سهام‌خواهی و تمامیت‌خواهی برای شکل‌ها لازم هست (۱۴)	توجه سیاست‌گذاران به «نیروی انسانی»، باید بیشتر از تجهیزات، منابع مالی و... باشد (۴۹)
دیوان‌سالاری‌های اداری، مزاحم کار تشکلی است (۲۹)	تجربه همکاری‌های مردمی و بین‌سازمانی جنگ تحمیلی و دفاع از حرم، برای فعالیت تشکلی تأثیرگذار است (۲)
باید از طریق نظام مشوق‌ها به فعالیت‌های مشترک بین تشکلی‌ها اولویت داد (۵۱)	تقویت روابط برادرانه (رفاقت‌محور) در بین اعضای تشکلی، بسیار مهم است (۴۴)
توجه به ادوار (اعضای قبلی) و تجربه‌های آنان، تأثیری در شبکه‌سازی تشکلی‌ها ندارد (۵۰)	فرصت‌ها و چالش‌های حکمرانی شبکه‌ای تشکلی‌ها، آینده‌نگری و پیش‌بینی، لازم دارد (۸)
عوامل سیاسی (مثلاً تغییر دولت‌ها و...) در سیاست‌گذاری موفق برای تشکلی‌ها تأثیرگذار است (۴)	نهادهایی که متولی امور تشکلی‌ها هستند نیاز به تحول اداری دارند (۲۱)
فعالیت‌های اردویی در هماهنگی و همکاری بین تشکلی‌ها تأثیر ندارد (۳۲)	راه‌اندازی خانه گفتگو برای تفاهم بین‌الذات‌های و ایجاد زبان مشترک بین تشکلی‌ها لازم است (۴۵)

این الگو، شاکله و هسته مرکزی حکمرانی شبکه‌ای را معطوف به «نیروی انسانی» می‌داند که بر روابط مبتنی بر «ارزش‌های جمعی» و «اخلاق تشکیلاتی» استوار است. از گزاره‌های کم‌اهمیت در این الگو، نفی «سهام‌خواهی»، «تمامیت‌طلبی» و «مشوق‌محوری» استنباط می‌شود که بیانگر توجه این الگو به «اخلاق‌مداری» است. تأکید بر تقویت روابط برادرانه و الگوگیری از همکاری‌های مردمی دوران دفاع مقدس، نشان‌دهنده نگرشی مبتنی بر سرمایه اجتماعی، مدیریت دانش و هویت جمعی است. نسبت به سازوکارهای دیوان‌سالارانه و مشوق‌های مادی بی‌اعتماد است. این الگو، شبکه‌سازی را فرایندی خودجوش و مبتنی بر اعتماد می‌داند که نیازمند آینده‌نگری هوشمندانه است. ویژگی متمایز آن، تلفیق «خرد جمعی تاریخی» با «نیازهای تحولی معاصر» در سیاست‌گذاری فرهنگی است. یکی از مهم‌ترین اقدامات سیاست‌گذاران مطابق این الگو توجه ویژه به «روح جمعی» و «کار تشکیلاتی قرارگاهی» و بدون تشریفات زائد اداری است. در یک جمع‌بندی می‌توان

گفت ملاحظات سیاستی برای تصمیم‌گیران در این الگو «طراحی سازوکارهای غیرمتمرکز مبتنی بر اعتماد»، «بازخوانی تجربیات تاریخی برای حل مسائل معاصر»، «کاهش تمرکز بر سازوکارهای مادی و افزایش سرمایه اجتماعی»، «تحول خواهی» و «اخلاق مداری» است.

۵-۳-۵. الگوی ذهنی پنجم: سیاست‌گذاری مشوق محور انگیزه‌ساز

باتوجه به تحلیل عاملی انجام شده و سپس تحلیل آرایه‌های عاملی و جدول کیو نهایی حاصل از برآیند جداول کیو شرکت‌کنندگان سازنده الگوی ذهنی پنجم، جدول ۱۱ بیانگر محتوای کارتهایی است که در دو سر طیف الگوی شماره ۵ قرار گرفتند.

جدول (۱۱): محتوای کارتهای با اهمیت بالا و اهمیت پایین الگوی ذهنی پنجم

گزاره‌های دارای اهمیت بسیار بالا (یا موافقت بالا)	گزاره‌های دارای اهمیت بسیار پایین (یا مخالفت بالا)
برای رونق فعالیت‌های تشکیلاتی ایجاد انگیزه با مشوق‌های متناسب لازم است (۳۵)	راه‌اندازی خانه گفتگو برای تفاهم بین‌الادهرانی و ایجاد زبان مشترک بین تشکل‌ها لازم است (۴۵)
انسجام و هماهنگی سیاست‌گذاری در سطح کلان (وزارتخانه‌ها و...) نیاز نیست (۳)	جایگزین کردن روابط پدرانیه میان مسئولان و اعضای تشکل، به جای روابط آمرانه لازم است (۴۷)
حمایت‌های مالی از تشکل‌ها نیاز به هدفمندی ندارد (۳۴)	برای شناخت ظرفیت‌های تشکلی، ایجاد بانک اطلاعات توانمندی اعضای تشکل‌ها ضرورت دارد (۳۳)
توجه به نیازهای فردی دانشجویان عضو تشکل لازم است (۱۳)	سیاست‌گذاری متناسب با تنوع سیاسی، قومی، محلی، فرهنگی و جغرافیایی لازم است (۱۷)
دیوان‌سالاری‌های اداری، مزاحم کار تشکل‌هاست (۲۹)	عوامل زیست‌محیطی (مثلاً تعطیلی دانشگاه در اثر آلودگی هوا و...) در سیاست‌گذاری موفق برای تشکل‌ها تأثیرگذار است (۷)
هیئت نظارت، معاونت فرهنگی و... باید نقش تسهیل‌گری برای فعالیت تشکل‌ها داشته باشند (۱۸)	سهم خواهی و تمامیت‌خواهی برای تشکل‌ها لازم هست (۱۴)

مطابق با این الگو، برای تحقق حکمرانی شبکه‌ای، لازم است، سیاست‌گذاران بر نظام انگیزشی افراد جهت حضور در تشکل بر اساس «مشوق‌های مؤثر» و «تسهیل‌گری نهادی» توجه ویژه داشته باشند. این الگو یک رویکرد انتقادی نسبت به نقش تنظیم‌گری از نظام حمایت‌های مالی دارند و آن را هدفمند نمی‌دانند. دیدگاه برنامه‌ریزی متمرکز بدون توجه به ویژگی‌های فردی و فرهنگی را قبول دارد. این ذهنیت به صورت آشکارا بر «نقش تسهیل‌گری نهادهای سیاست‌گذار» تأکید دارد و به صورت ضمنی بر «نقش تنظیم‌گری نهادهای سیاست‌گذار» نیز توجه دارد. جملات کم‌اهمیتی مانند «خانه گفتگو» یا «تنوع فرهنگی» نشان می‌دهد این الگو بیشتر بر «کارآمدی ملموس» نه فرایندهای کیفی تمرکز دارد. درمجموع این دیدگاه، حکمرانی شبکه‌ای را نیازمند «بازطراحی سازوکارهای حمایتی» و «کاهش موانع اداری» می‌داند. از ویژگی‌های این الگو توجه به شفافیت، کارایی، اثربخشی، هدفمندی و انسجام سیاست‌ها در سطح کلان است. توجه به نیازهای فردی دانشجویان تشکلی به عنوان شبکه حمایت‌پذیر از دیگر مؤلفه‌های مهم در این الگو است که سیاست‌گذاران باید به آن عنایت داشته باشند.

۵-۳-۶. الگوی ذهنی ششم: سیاست‌گذاری مشارکت‌محور اعتمادبنیان

باتوجه به تحلیل عاملی انجام شده و سپس تحلیل آرایه‌های عاملی و جدول کیو نهایی حاصل از برآیند جداول کیو شرکت‌کنندگان سازنده الگوی ذهنی ششم، جدول ۱۲ بیانگر محتوای کارت‌هایی است که در دو سر طیف الگوی شماره شش قرار گرفتند.

جدول (۱۲): محتوای کارت‌های با اهمیت بالا و اهمیت پایین الگوی ذهنی ششم

گزاره‌های دارای اهمیت بسیار بالا (یا موافقت بالا)	گزاره‌های دارای اهمیت بسیار پایین (یا مخالفت بالا)
باید اهداف مشترک میان تشکل‌های مختلف تعریف شود تا زمینه همکاری افزایش یابد (۴۱)	توجه به تمامی سلاقی و ذائقه‌های فرهنگی، برای سیاست‌گذاری لازم نیست (۱۱)
«اعتماد»، یک عنصر تأثیرگذار برای کار شبکه‌ای و همکاری بین تشکل‌هاست (۳۹)	نهادهای کلانی مانند ستاد کل نیروهای مسلح، وزارت ارشاد و... در فعالیت تشکل‌ها تأثیر دارند (۱۵)
فعالیت‌های اردویی در هماهنگی و همکاری بین تشکل‌ها تأثیر ندارد (۳۲)	تدوین و اجرای نظام رتبه‌بندی تشکل‌ها جهت ایجاد رقابت سالم میان آن‌ها ضروری

گزاره‌های دارای اهمیت بسیار بالا (یا موافقت بالا)	گزاره‌های دارای اهمیت بسیار پایین (یا مخالفت بالا)
است (۲۴)	
ساختارهای شهرستانی و استانی برای همکاری بین تشکلهای (مثلاً مجمع هماهنگی تشکلهای شهرستان) لازم است (۱۶)	عوامل زیست محیطی (مثلاً تعطیلی دانشگاه در اثر آلودگی هوا و...) در سیاست‌گذاری موفق برای تشکلهای تأثیرگذار است (۷)
هیئت نظارت، معاونت فرهنگی و... باید نقش تسهیل‌گری برای فعالیت تشکلهای داشته باشند (۱۸)	عوامل سیاسی (مثلاً تغییر دولت‌ها و...) در سیاست‌گذاری موفق برای تشکلهای تأثیرگذار است (۴)
آموزش مهارت‌های ارتباط‌گیری و جذب (کار تیمی) و قوانین برای مسئولین امور تشکلهای لازم است (۲۶)	جلسات منظم و مستمر میان مسئولین و تشکلهای، برای افزایش همکاری لازم است (۳۰)

این الگو شاکله اصلی حکمرانی شبکه‌ای را بر سه پایه «تعریف اهداف مشترک» به‌عنوان محرک همکاری‌های بین‌تشکلی؛ «توجه به اعتماد متقابل» به‌عنوان سنگ بنای شبکه‌سازی و «لایه‌بندی سازمانی» به‌عنوان ساختارهای غیرمتمرکز شهرستانی و استانی برای تسهیل تعاملات استوار می‌داند. نکته کلیدی این الگو، ترکیب هوشمندانه «ساختارمندسازی» از طریق ایجاد قرارگاه‌های ارتباطی مانند مجمع‌های هماهنگی با «راهکارهای غیررسمی» مانند فعالیت‌های اردویی است. تأکید هم‌زمان بر «تسهیل‌گری نهادی» و «آموزش کار گروهی»، نشان‌دهنده نگرشی متوازن به نقش نهادها و اعضا در شبکه‌سازی است. بی‌اعتنایی به «رتبه‌بندی» و «جلسات رسمی»، حاکی از ترجیح سازوکارهای ارگانیک به‌جای رقابت‌های ساختاریافته و مکانیکی است. جامع‌نگری و توجه به مقیاس‌های جغرافیایی از مهم‌ترین مؤلفه‌های کلیدی است. درعین حال این ذهنیت چالش «تعارض بین ساختارهای جغرافیایی و انسجام کلان» و همچنین چالش «نیاز به زمان برای نهادینه‌سازی اعتماد» را به‌صورت بالقوه دارد. سیاست‌گذاران به‌منظور هم‌افزاکردن تشکلهای در شبکه‌ای از همکاری‌ها و تعاملات، زمانی موفق عمل خواهند کرد که به عناصر «طراحی چهارچوبی برای هماهنگی‌های استانی»، «توسعه برنامه‌های مشترک مانند اردوها»، «آموزش‌های تخصصی کار گروهی» و «کاهش سازوکارهای رقابت‌محور» توجه ویژه کنند. این الگو برای محیط‌هایی مناسب است که به‌دنبال ایجاد همکاری‌های پایدار بدون تخریب استقلال تشکلهای هستند.

۵-۳-۷. جمع‌بندی و تطبیق شش الگو

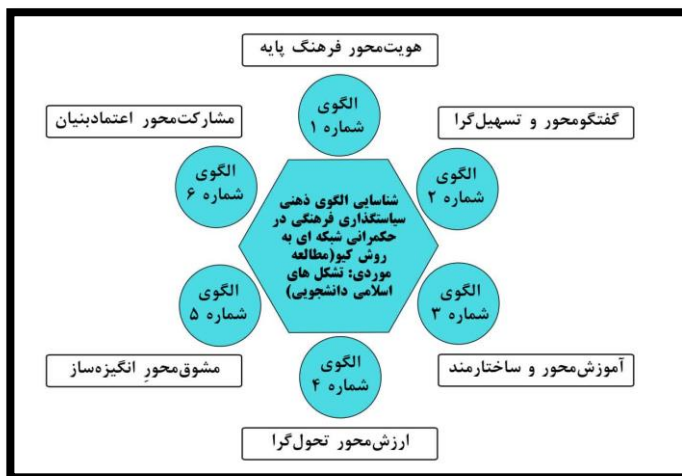
به‌منظور درک بهتر تمایز و تشابه الگوها، با عنایت به تعریف و تفسیر الگوهای شش‌گانه می‌توان نقاط ضعف، نقاط قوت، چالش‌ها و فرصت‌های هر شش الگو را مطابق جدول زیر با یکدیگر مقایسه کرد و تطبیق داد.

جدول (۱۳): مقایسه تطبیقی شش الگو

الگو	عنوان	نقاط قوت	نقاط ضعف	فرصت‌ها	چالش‌ها
۱	هویت‌محور	- حفظ هویت - تشکلهای - انعطاف‌پذیری بالا	- خطر تکرور و عدم هماهنگی - کم‌توجهی به منابع - ساختاری	- تقویت خودگردانی - کاهش وابستگی به نهادهای	- تعارض با سیاست‌های کلان - فقدان چهارچوب نظارتی
۲	گفتگو محور	- ایجاد اعتماد جمعی - کاهش تعارض‌ها	- زمان‌بر بودن فرایندها - نیاز به تسهیل‌گران حرفه‌ای	- توسعه‌گفتمان مشترک - پیشگیری از قطعی‌شدن	- مقاومت نهادهای متمرکز - عدم تضمین اجرا
۳	آموزش‌محور	- شفافیت در ارتباطات - توانمندسازی نظام‌مند	- خطر دیوان‌سالاری زائد - کم‌توجهی به تنوع فرهنگی	- ارتقای مهارت‌های مدیریتی - ایجاد پیوند بین سطوح	- هزینه‌بر بودن آموزش‌ها - انعطاف‌ناپذیری
۴	ارزش‌محور	- تقویت روابط غیررسمی - الهام‌گیری از تجربیات تاریخی	- عدم توجه به زیرساخت‌ها - ذهنی‌بودن معیارها	- افزایش انگیزه ذاتی - تقویت سرمایه اجتماعی	- اندازه‌گیری دشوار نتایج - وابستگی به رهبران کاربرماتیک
۵	مشوق‌محور	- افزایش مشارکت ملموس - پاسخگویی مالی شفاف	- خطر ابزاری‌شدن روابط - نادیده‌گرفتن عوامل کیفی	- جذب منابع جدید - ایجاد رقابت سالم	- وابستگی به بودجه - نابرابری در توزیع منابع
۶	مشارکت‌محور	- ترکیب ساختار و روابط - مقیاس‌پذیری (محلی تا ملی)	- پیچیدگی در هماهنگی - نیاز به زمان برای نهادینه‌سازی	- توسعه شبکه‌های پایدار - کاهش هزینه‌های نظارتی	- تعارض منافع در سطوح مختلف - مقاومت در برابر تغییرات ساختاری

شش الگوی حکمرانی شبکه‌ای که در این پژوهش کشف شد را می‌توان به‌صورت شکل ۳ به تصویر کشید. از منظر اعضای تشکلهای اسلامی دانشجویی برای تحقق حکمرانی شبکه‌ای شش الگوی وجود دارد که می‌توان آن‌ها را مکمل هم دانست تا

حکمرانی شبکه‌ای به‌طور کامل محقق گردد.

شکل (۳): الگوهای ذهنی سیاست‌گذاری فرهنگی مبتنی بر حکمرانی شبکه‌ای

اعضای تشکلهای اسلامی دانشجویان

نتیجه‌گیری

این پژوهش به دنبال شناسایی و دسته‌بندی ذهنیت اعضای تشکلهای اسلامی دانشجویان در خصوص نحوه سیاست‌گذاری فرهنگی در حکمرانی شبکه‌ای بوده است. در همین راستا، با استفاده از روش پژوهش کبوتر، تعداد ۱۶ نفر از فعالان تشکلهای اسلامی دانشجویی از سراسر کشور و با گرایش‌های مختلف سیاسی که بیشترین ارتباط با موضوع را داشتند، انتخاب شدند. پس از بررسی تالار گفتمان و مصاحبه با خبرگان، در نهایت ۵۱ عامل مؤثر شناسایی و نهایی شد. عامل‌ها به صورت کارت‌های کبوتر در اختیار ۱۶ نفر قرار گرفت تا مطابق با افکار و عقاید و نظرهای خود، آن کارت‌ها را در جدول کبوتر مرتب کنند. پس از جمع‌آوری اطلاعات و تحلیل داده‌های حاصل از مرتب‌سازی، در پاسخ به پرسش اول پژوهش مبنی بر «الگوی سیاست‌گذاری فرهنگی در حکمرانی شبکه‌ای از منظر اعضای تشکلهای اسلامی دانشجویان چگونه است؟» شش الگو شامل «سیاست‌گذاری هویت‌محور فرهنگ پایه»، «سیاست‌گذاری گفتگو محور و تسهیل‌گرا»، «سیاست‌گذاری آموزش محور و ساختارمند»، «سیاست‌گذاری ارزش محور تحول‌گرا»، «سیاست‌گذاری مشوق محور

انگیزه‌ساز» و «سیاست‌گذاری مشارکت‌محور اعتمادبنیان» ظاهر شد. نتایج پژوهش حاضر در عین حال که با قسمتی از یافته‌های مطالعات قبلی همسو است، یک گام فراتر نهاده و خلأ شناسایی‌شده در بخش پیشینه را پر می‌نماید. از یک جهت، تمرکز الگوی سوم (آموزش‌محور) و الگوی ششم (مشارکت‌محور) بر شفافیت، هماهنگی و ساختار لایه‌ای سازمانی، یافته‌های پژوهش‌های شریف‌زاده و همکاران (۱۳۹۹) و کریم‌میان و همکاران (۱۳۹۸) را تأیید می‌کند و اجرای سیاست‌ها در سطح خرد (دانشگاه) را عینی‌تر بیان می‌کند. از سوی دیگر، تمرکز الگوی اول (هویت‌محور) و الگوی دوم (گفتگو‌محور) بر استقلال، خودجوشی و اعتماد غیررسمی، ضمن تأیید یافته‌های پژوهش طاهر‌نژاد و همکاران (۱۴۰۴) بیان می‌کند که سیاست‌های صرفاً ساختاری و متمرکز که در پژوهش‌های پیشین به عنوان راه حل کلان مطرح شده‌اند، ممکن است در فقدان درک مطابق با واقعیت از ذهنیت کنشگران، با مقاومت شبکه و یا بی‌تفاوتی ذی‌نفعان مواجه شوند؛ نکته‌ای که پژوهش جواهری و همکاران (۱۳۹۹) به صورت کلی‌تری به آن پرداخته بودند؛ بنابراین، یکی از اصلی‌ترین وجوه تمایز این پژوهش با مطالعات پیشین، ارائه طبقه‌بندی مبتنی بر ذهنیت فعالین تشکل‌های اسلامی از الگوهای سیاست‌گذاری است که نشان می‌دهد از چه طریقی می‌توان میان ضرورت‌های کلان ساختاری (که در مطالعات قبلی بر آن تأکید شده بود) و الگوهای ذهنی متنوع و بعضاً متعارض کنشگران (که در مطالعات قبلی کمتر بدان پرداخته شده بود)، ارتباط برقرار کرد؛ بنابراین می‌توان گفت الگوهای شش‌گانه به‌دست‌آمده این پژوهش، رویکردی نوین برای تطبیق اصول حکمرانی شبکه‌ای در سطح کلان (که موضوع بسیاری از پژوهش‌های پیشین بود) به راهبردهای عملیاتی در سطح میدان عمل که تشکل‌های دانشجویی باشند، فراهم می‌آورد.

با توجه به آرایه‌های عاملی هر شش الگوی کشف شده در پاسخ به پرسش دوم مبنی بر «تعیین مؤلفه‌های با اهمیت بالا در الگوی سیاست‌گذاری فرهنگی در حکمرانی شبکه‌ای»، مؤلفه‌های «توجه به هویت و استقلال تشکل‌های اسلامی»، «تفاهم بین‌الاذهانی و ایجاد زبان مشترک»، «نیاز به آموزش فرهنگ کار گروهی و اعتقادی و فرهنگی»، «توجه به نیروی انسانی»، «ایجاد انگیزه با نظام مشوق‌های هدفمند»، «تعریف اهداف مشترک میان تشکل‌های اسلامی» از نظر مشارکت‌کنندگان در پژوهش دارای اهمیت بالایی هستند که باید مدنظر سیاست‌گذاران قرار گیرد.

در راستای پاسخگویی به پرسش سوم مبنی بر «تعیین مؤلفه‌های با اهمیت پایین

در الگوی سیاست‌گذاری فرهنگی در حکمرانی شبکه‌ای» نتایج حاصل از آرایه‌های عاملی حاکی از آن است که شش مؤلفه «ارتباطات کلان کشوری»، «احساس نیاز به ساختارهای حل تعارض گروهی»، «تأثیر نهادهای سیاست‌گذاری در سطح کلان و کشوری»، «سهم‌خواهی افراطی و تمامیت‌خواهی تشکل‌ها»، «روابط غیررسمی متولیان با تشکل‌ها»، «نقش ذائقه فرهنگی» از منظر اعضای تشکل‌های اسلامی کمترین تأثیر را می‌توانند در الگو داشته باشند. نتایج به‌دست‌آمده از الگوی توسعه نظریه حکمرانی چندالگویی در مدیریت تشکل‌های اسلامی نشان‌دهنده طیف گسترده انتظارات از سیاست‌گذاران است. در مجموع می‌توان جمله کلیدی «هنر حکمرانی شبکه‌ای برای خلق هم‌افزایی، در اتخاذ سیاست‌هایی است که نه تحمیل یک الگوی واحد، بلکه مدیریت خلاقانه تنوع الگوها را برعهده بگیرد» را به‌عنوان راهبرد نمایان شده از پژوهش حاصل مطرح کرد.

هرچند پژوهش حاضر برگی بر مطالعات و یافته‌های علمی جدید افزود؛ اما به‌طور کلی هر پژوهشی دارای محدودیت‌هایی است که می‌تواند از جنس «زمینه‌ای»، «روش‌شناسی» و یا «زمانی» باشد. برخی از محدودیت‌های پژوهش حاضر عبارت‌اند از:

۱- محدودیت زمینه‌ای: از آنجا که این مطالعه در بافت ساختاری و فرهنگی «تشکل‌های اسلامی دانشجویی» و در بستر اجتماعی نظام دانشگاهی جمهوری اسلامی ایران انجام شده، ممکن است تحت تأثیر شرایط سیاسی - دینی - فرهنگی خاص این بافت باشد؛ بنابراین قضاوت درباره یافته‌های آن برای سایر تشکل‌های دانشجویی یا محیط‌های دانشگاهی با بافت‌های زمینه‌ای متفاوت، نیازمند مطالعات مستقل، تطبیقی و اختصاصی است.

۲- محدودیت روش‌شناختی: روش‌شناسی کیو قابلیت بسیار بالایی در کشف الگوهای ذهنی و مکنونات تفکری دارد و ماهیتاً مبتنی بر نمونه‌گیری هدفمند با حجم نمونه محدود است. از طرفی تعمیم‌پذیری عام هم در این روش‌شناسی با محدودیت مواجه است؛ بنابراین اگرچه این روش غنای نظری و واقعی خوبی به مباحث علمی می‌دهد؛ اما تعمیم‌پذیری آماری نتایج را محدود می‌سازد.

۳- محدودیت زمانی: به دلیل پویایی جامعه و تحول‌پذیری انسان در طول زمان و تغییر الگوهای ذهنی افراد هر پژوهشی که معمولاً تصویری از الگوهای ذهنی می‌دهد، در یک مقطع زمانی مفهوم پیدا می‌کند و رفته‌رفته نیاز به به‌روزرسانی دارد؛ بنابراین این محدودیت در بُعد زمان می‌تواند با یک مطالعه طولی و سلسله‌ای و سپس مطالعات

فرا ترکیب و فراتحلیل مرتفع شود. در پایان بر اساس نتایج این پژوهش می‌توان پیشنهادهایی را در دو حوزه «سیاست‌گذاری» و «عملیاتی» ارائه نمود:

الف) پیشنهادهای سیاست‌گذاری: پیش‌بینی و اختصاص بسته‌های سیاستی شخصی‌سازی شده برای هر الگو، مثلاً مشوق‌های مالی برای الگوی ۵ و تأمین فضای گفتگو برای الگوی ۲؛ طراحی سازوکارهایی برای تبدیل تعارضات بین الگوها به همکاری مثل کمیته‌های مشترک بین الگوی ۱ و ۳؛ ارزیابی عملکرد تشکل‌های اسلامی بر اساس تنوع الگوها، نه شاخص‌های یکسان؛ اهمیت قائل شدن برای آموزش، اعتمادسازی و پشتیبانی و گذار از نقش تولی‌گری به تسهیل‌گری و تنظیم‌گری از مهم‌ترین پیشنهادهای سیاستی برای حکمرانان این حوزه می‌باشد.

سیاست‌گذاری فرهنگی اثربخش در راستای تحقق حکمرانی شبکه‌ای تشکل‌های اسلامی باید بر پایه «اعتمادسازی» و «توسعه خودگردانی هوشمند» استوار باشد، به گونه‌ای که از جهت با طراحی سازوکارهای تسهیل‌گرانه (الگوی ۲ و ۵)، زمینه مشارکت حداکثری را فراهم کرد و از دیگر جهت با تقویت سرمایه اجتماعی (الگوی ۴ و ۶) و آموزش مهارت‌های شبکه‌ای، کار گروهی و اخلاق و فرهنگ تشکیلاتی (الگوی ۳)، استقلال تشکل‌ها (الگوی ۱) را به سمت مسئولیت‌پذیری جمعی هدایت نمود.

ب) پیشنهادهای عملیاتی: ۱- پیشنهادهای مبتنی بر الگوی شماره ۱: تدوین منشور استقلال تشکل‌ها، تعریف حداقل‌های مداخله نهادهای نظارتی در امور داخلی تشکل‌ها، امکان دسترسی مستقیم تشکل‌ها به تجهیزات، امکانات و فضای دانشگاه بدون نیاز به روال‌های اداری پیچیده و تأییدیه‌های مکرر؛ مستندسازی و به اشتراک‌گذاری تجربیات موفق تشکل‌ها؛ ۲- پیشنهادهای مبتنی بر الگوی شماره ۲: راه‌اندازی بسترهای گفتگو محور مانند خانه‌های گفتگو و کرسی‌های آزاداندیشی؛ ایجاد فضای فیزیکی یا مجازی برای تعامل منظم تشکل‌ها با نهادهای سیاست‌گذار (مثلاً ماهانه یک جلسه با معاونت فرهنگی و مسئولین دانشگاه)؛ حمایت مالی از پروژه‌های مشترک بین تشکل‌ها که در خانه‌های گفتگو طراحی می‌شوند؛ ۳- پیشنهادهای مبتنی بر الگوی شماره ۳: راه‌اندازی دانشکده مهارت‌های تشکیلاتی در دانشگاه‌ها؛ تعریف دوره‌های تخصصی در حوزه‌های «مدیریت تشکل‌ها»، «کار گروهی» و «سیاست‌گذاری فرهنگی» با اعطای گواهینامه معتبر؛ ۴- پیشنهادهای مبتنی

بر الگوی شماره ۴: اجرای سلسله جلسات اخلاق کار گروهی مبتنی بر توسعه روابط تشکیلاتی برادرانه؛ توانمندسازی اعضای تشکله‌ها با آموزش مهارت‌های ارتباطی؛ ۵- پیشنهادهای مبتنی بر الگوی شماره ۵: طراحی نظام رتبه‌بندی هوشمند تشکله‌ها با شاخص‌های شاخص‌های ترکیبی (کمی - کیفی) و مبتنی بر اصل وزن‌دهی به فعالیت‌های شبکه‌ای؛ اختصاص امتیاز ویژه به همکاری‌های بین‌تشکلی؛ اتصال نظام رتبه‌بندی به تخصیص منابع (حداکثر ۳۰ درصد افزایش بودجه برای تشکله‌های برتر) با لحاظ نکته مهم جلوگیری از تبدیل مشوق‌ها به ابزار کنترل؛ ۶- پیشنهادهای مبتنی بر الگوی شماره ۶: تشکیل مجمع هماهنگی تشکله‌های هر استان با نام مخفف «مهتا»؛ اهمیت‌دادن به عضویت تشکله‌ها در اتحادیه‌های سراسری؛ اعطای نشان‌های افتخار مشارکتی و تندیس‌های مرتبط با فعالیت‌های مشارکت‌محور؛ اجرای فعالیت‌های مشترک بین تشکله‌های دانشگاه‌های همجوار.

ملاحظات اخلاقی

حامی مالی: این مقاله حامی مالی ندارد.

مشارکت نویسندگان: تمام نویسندگان در آماده‌سازی این مقاله مشارکت کرده‌اند.
تعارض منافع: بنابه اظهار نویسندگان، در این مقاله هیچ‌گونه تعارض منافی وجود ندارد.

تعهد مالکیت معنوی: طبق تعهد نویسندگان، حق مالکیت معنوی (CC) رعایت شده است.

References

The Holy Quran.

- Aalikhani, R., Rasouli, M. R., & Aliahmadi, A. (2018). The influence of key factors on the optimal network governance model in the health system: A structural equation modeling approach. *Journal of Health Administration*, 21(74), 19-34. (In Persian)
- Abdol Mohammad Saqqa, A., & Taheri, A. (2024). Obstacles to public participation in public affairs and proposing solutions for its enhancement to expand public participation in line with the general policies of the fourth development plan. *Quarterly Journal of Strategic and Macro Policies*, 12(47), 686-720. (In Persian)
- Ahmadian, M., & Eslami, R. (2014). Measuring the attitude of the relationship between government and nation in Iran (Q methodology). *Quarterly*

- Journal of Strategic and Macro Policies*, 1(4), 107-133. (In Persian)
- Badragheh, A. (2006). *Islamic political student organizations (Contexts of emergence and development strategies)*. Zoghim Publications. (In Persian)
- Baniyanian, H. (2007). *Public policy-making for strengthening and stabilizing the culture of development in Iran*. Amirkabir Publishing Institute. (In Persian)
- Barakat, J., Keast, R., & Furneaux, C. (2021). *Social procurement and new public governance* (R. Zare, A. Paknit, & M. Safari Dashtaki, Trans.). Organization for Researching and Composing University Textbooks in the Humanities (SAMT). (In Persian)
- Beheshti, S. M. (2017). *The superior organization: A collection of speeches of the martyred Dr. Beheshti about the superior organization (4th ed.)*. Prepared by the Union of Islamic Societies of Students. (In Persian)
- Bhattacharjee, A. (2015). *Social science research: Principles, methods, and practices* (A. Sabzalian, Trans.). Sepehr Andish Publications. (In Persian)
- Bremer, E. S. (2016). Private Complements to Public Governance. *Mo. L. Rev.*, (81), 1115.
- Castells, M. (2011). *The rise of the network society*. John Wiley & sons.
- Conner, T. W. (2016). Representation and collaboration: Exploring the role of shared identity in the collaborative process. *Public Administration Review*, 76(2), 288-301.
- Darabi, B., & Moradi, A. (2015). *A selection of academics' rights in the mirror of laws and regulations: Approvals of the Supreme Council of the Cultural Revolution and regulations of the Ministry of Science, Research and Technology and regulations of the Ministry of Health, Treatment and Medical Education*. The Office for the Representation of the Supreme Leader in Universities, Maaref Publishing Office. (In Persian)
- Dunkel, Norbert w. Schuh, John H. & Chrystal-Green, Nancy E. (2014). *Advising student groups and organizations*, Jossey-Bass A Wily Brang.
- Dye ,Thomas R. (2005). *Understanding public policy*. NJ: Pearson Prentice
- Keane, j.(1998), *civil society- Old Images, New Visions*, Cambridge: polity
- Eynolghozati, P., Kheiri, H., & Pouryani, M. H. (2022). Sociological analysis of political and economic factors affecting the student movement after the Islamic Revolution (from 1979 to 2020). *Scientific Quarterly of Islamic Revolution Research*, 11(2), 103-127. (In Persian)
- Fathi, M., & Koohi Esfahani, K. (2018). *The Constitution of the Islamic Republic of Iran along with interpretive opinions of the Guardian Council*. Research Institute of the Guardian Council Publications. (In Persian)
- Fazli Asanlou, A. (2013). *The student and political participation with a look at the role of Islamic political student organizations of Islamic Azad University in the political participation of society*. Islamic Azad University Publishing and Printing Organization. (In Persian)
- Folke, Carl, Hahn, Thomas, Olsson, Per, Norberg, Jon. (2005). Adaptive governance of social-ecological systems. *Annual Review of Environment and Resources*. (30).
- Foucault, M. (2022). *The government of self and others: Lectures at the Collège de France 1982-1983 (2nd ed.)*. Charkh Publications. (In Persian)

- Frederickson, H. G. (2005). *Whatever happened to public administration?*. In *The Oxford Handbook of Public Management*.
- Ghasemi Siyani, A. A., Sheikhzadeh, H., & Kiani Deh Kiani, K. (2021). *Causes of the stagnation of the student movement in Iran (Case study of the 2010s) (Master's thesis)*. Kharazmi University, Faculty of Law and Political Science, Tehran. (In Persian)
- Goldsmith, P. D. (2004). *Traceability and Identity Preservation Policy: Private Initiatives vs. Public Intervention*. American Agricultural Economics Association Meetings.
- Gray, C. & R. Hugoson. (2004). *Culture*. In: Hugh Compston. *Handbook of Public Policy in Europe*. Great Britain: Palgrave Macmillan.
- Hajer, M. A., & Wagenaar, H. (Eds.). (2003). *Deliberative policy analysis: Understanding governance in the network society*. Cambridge University Press.
- Hans Klijn, E., & Koppenjan, J. (2020). *Governance networks in the public sector (Gh. Salimi & D. Karimipour, Trans.)*. National Defense University and Research Institute Press. (In Persian)
- Hill, M., & Hupe, P. (2018). *Implementing public policy: Governance in theory and practice including the topic of public policy evaluation (J. Madani & N. Khodaei, Trans.)*. Azin Mehr Publications. (In Persian)
- Hosseini, F. (2005). *Investigating the social factors affecting youth participation in non-governmental organizations (NGOs)*. Master Thesis. AlZahra University (In Persian).
- Huther, J. W. & Shah, G.B. (2010). *Applying a Simple Measure of Good Governance*. Newbury Park, CA: Sage.
- Jalali Khanabadi, T., Alvani, S. M., Vaezi, R., & Ghorbanizadeh, V. (2020). Designing a network governance model in the country's health system. *Iranian Journal of Management Sciences*, 15(58), 1-30. (In Persian)
- Javaheri, F., Ashtarian, K., Serajzadeh, S. H., & Jalali, S. Y. (2020). *Paradoxes of cultural policy-making in Iran; A study of the inconsistency of policies with the attitudes of women and youth (Doctoral dissertation)*. Kharazmi University, Faculty of Literature and Humanities, Department of Sociology, Tehran. (In Persian)
- Karandi, A., Afghah, S. M., & Salah Manesh, A. (2018). *Investigating the attitude of decision-makers of Khuzestan province towards economic development (Master's thesis)*. Shahid Chamran University of Ahvaz, Faculty of Economics and Social Sciences. (In Persian)
- Karimian, Z., Mohammadi, M., Zolfagharzadeh Kermani, M. M., & Ghazinoory, S. S. (2019). Investigating the historical evolution of innovation policy in Iran with a network governance approach. *Journal of Improvement Management*, 13(2), 98-129. (In Persian)
- Khamenei, S. A. (2010, February 2). *Statements in a meeting with the Minister of Science and university professors [Speech]*. <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=8824> (In Persian)
- Khamenei, S. A. (2015, July 11). *Statements in a meeting with a group of students [Speech]*. <https://farsi.khamenei.ir/speech-content?id=30255> (In Persian)
- Khoshooyan Fard, A. (2007). *Q methodology*. Islamic Republic of Iran Broadcasting, Research Center. (In Persian)

- Lester, T. W., & Reckhow, S. (2013). Network Governance and Regional Equity: Shared Agendas or Problematic Partners? *Planning Theory*, 12(2), 115-138.
- Mahdikhah, M. M., Khani Jazni, J., Emami, S. M., & Ramezanpour Nargesi, Gh. (2018). Typology of the mentality of science and technology policymakers regarding self-sufficiency: A research based on Q methodology. *Scientific-Research Journal of Improvement Management*, 12(2), 83-103. (In Persian)
- Mazaheri Kelaroudi, A., Ramezan, M., Givarian, H., & Rostami Bashmani, M. (2024). Designing a model for implementing justice-based public health policies. *Quarterly Journal of Strategic and Macro Policies*, 12(47), 550-584. (In Persian)
- Meuleman, L. (2008). *Public management and the metagovernance of hierarchies, networks and markets: The feasibility of designing and managing governance style mixes* (Sh. Sohrabi & Gh. Salimi, Trans.). Shabnama Publications (2023). (In Persian)
- Milward, H. B., & Raab, J. (2002, October). *Dark networks: the structure, operation, and performance of international drug, terror, and arms trafficking networks*. In International Conference on the Empirical Study of Governance, Management, and Performance, Barcelona, Spain.
- Pierre, J., & Peters, G. (2024). *Advanced introduction to governance* (Sh. Sohrabi & Gh. Salimi, Trans.). Shabnama Publications: Shahriar. (In Persian)
- Pittman, J., & Armitage, D. (2017). How does network governance affect sociaecological fit across the land-sea interface? An empirical assessment from the Lesser Antilles. *Ecology and Society*, 22(4).
- Pooya, A., & Loghmani, H. (2013). The strategy of Q methodology (Position, function, method, limitations, and its contrast with R methodology). *Police Organizational Development*, (45), 78-106. (In Persian)
- Qara'ati, M. (2017). *Three hundred points in Islamic management based on Tafsir Noor (10th ed.)*. Darsha-i az Quran Cultural Center Publications. (In Persian)
- Qudrat-I Elahi, K. (2009). UNDP on good governance. *International Journal of Social Economics*, 36(12), 1167-1180.
- Rahimsalmani, A. (2012). A review of content analysis method. *Ayeneh-e Pazhoohesh*, (138 & 137), 30-40. (In Persian)
- Rezaei, M. (2024). Obstacles to the formation of a revolutionary government in the thought of Ayatollah Khamenei. *Journal of Islamic Revolution Guidance*, 1(3), 57-82. (In Persian)
- Rezaei, M., Partovi, A., Eivazzadeh, H., & Jafari, F. (2019). Cultural policy-making of the Islamic Republic of Iran: Background, patterns and harms (with an emphasis on the concept of authority). *Strategic Quarterly of Socio-Cultural*, 8(32), 69-96. (In Persian)
- Salehi Amiri, S. R., & Azimi Dolatabadi, A. (2015). *Foundations of cultural policy-making and planning*. Qoqnoos Publications. (In Persian)
- Salehi, S., Sharifpour, H., Bonyad, L., Parsamehr, M., Shirail, E., & Rezaei, A. (2024). *A sociological study of mosque-oriented governance as a key to development: Strategies and consequences (Case study: Amol city)*. Strategic Quarterly of Socio-Cultural. (In Persian)

- Shahidi Pak, M. R. (2013). *History of organizations in Islam*. Al-Mustafa International Translation and Publishing Center. (In Persian)
- Sharifzadeh, F., Hosseinpour, D., Kazemian, Gh., Gholipour, R., Khaksari, A., & Gheitasivand, F. (2020). *The model of public policy formulation in network governance (Case study: public transportation in Tehran) (Doctoral dissertation)*. Allameh Tabataba'i University, Faculty of Management and Accounting, Tehran. (In Persian)
- Sofia Donoso, Rodolfo Disi Pavlic, Belén Cumsille R. (2023). Social policy expansion from below? The case of Chile's student movement and free tuition higher education. *World Development*, (167), July 2023, 106213.
- Sohrabi, Sh., & Tahernejad, O. (2017). *Research methodology*. Shabnama Publications. (In Persian)
- Sohrabi, Sh., Salimi, Gh., & Habibi, M. (2024a). The smart governance model in crisis situations with an emphasis on urban management in line with the general policies of the Islamic Republic of Iran. *Quarterly Journal of Strategic and Macro Policies*, 12(46), 234-262. (In Persian)
- Sohrabi, Sh., Salimi, Gh., & Tahernejad, O. (2024b). *Characteristics of science and technology governance in the thought of Ayatollah Khamenei using thematic analysis*. In Proceedings of the National Conference on the Governance Model of Civilizational Science and Technology. (In Persian)
- Tabibi, J., Maleki, M. R., & Delgoshaei, B. (2021). *Developing a thesis, dissertation, research proposal, and article writing (11th ed.)*. Ferdows Publications. (In Persian)
- Tahernejad, O. (2019a). *It's time for organization 1: The importance and necessity of organizational work*. Shabnama Publications. (In Persian)
- Tahernejad, O. (2019b). *It's time for organization 4: Sociology of organizations*. Shabnama Publications. (In Persian)
- Tahernejad, O., & Bozorgvari, R. (2019). *It's time for organization 2: The process of establishing an organization in Islamic Azad University*. Shabnama Publications. (In Persian)
- Tahernejad, O., Sohrabi, Sh., Salimi, Gh., & Ghayoumi, A. A. (2025). *The network governance model in the thought of Ayatollah Khamenei using thematic analysis*. Strategic Quarterly of Socio-Cultural. e225780. (In Persian)
- Tahmasbi Balukabad, R., & Komeilifard, S. M. (2016). Presenting a performance model for student organizations based on the statements of the Supreme Leader. *Biannual Journal of Basij Strategic Studies*, 19(72), 31-55. (In Persian)
- Yanow, D. (2000). *Conducting interpretive policy analysis (pp. 10-12)*. Sage Publications.